

**CONFERENTIE
VAN DE VERTEGENWOORDIGERS
VAN DE REGERINGEN
DER LIDSTATEN**

**Brussel, 16 juni 2004
(OR. en)**

CIG 81/04

PRESID 23

NOTA

---

van: het voorzitterschap

d.d.: 16 juni 2004

aan: de delegaties

Betreft: ***IGC 2003***

***- Bijeenkomst van de staatshoofden en regeringsleiders, Brussel,
17-18 juni 2004***

---

1. De delegaties treffen bijgaand een aantal teksten aan waarover volgens het voorzitterschap in het kader van een definitief algemeen akkoord een consensus zal worden gevonden. Zij omvatten de teksten die aan de ministers werden voorgelegd in document CIG 79/04 alsmede enkele andere teksten die voorheen in document CIG 80/04 stonden. Waar nodig zijn de teksten aangepast aan de ministeriële besprekingen van 14 juni.¹
2. Het voorzitterschap zal een apart document met voorstellen voor de onopgeloste kwesties voorleggen met het oog op de besprekingen van de staatshoofden en regeringsleiders.

* * *

---

¹ Het voorzitterschap herinnert eraan dat dit document is opgesteld op basis van document CIG 50/03 en de bijbehorende addenda en corrigenda.

INHOUD

Bijlage 1	Preambule	5
Bijlage 2	De waarden van de Unie: Rechten van personen die tot minderheden behoren Gelijkheid van vrouwen en mannen	7
Bijlage 3	De doelstellingen van de Unie.....	8
Bijlage 4	Gelijkheid van de lidstaten voor de grondwet.....	9
Bijlage 5	Voorrang van het Unierecht	10
Bijlage 6	Het beginsel van de participerende democratie.....	11
Bijlage 7	De formaties van de Raad van Ministers.....	12
Bijlage 8	Ontwerp-besluit van de Europese Raad betreffende de uitoefening van het voorzitterschap van de Raad van Ministers.....	13
Bijlage 9	Technische aanpassingen in de bepalingen van deel III betreffende de Europese Commissie	15
Bijlage 10	Overgangsbepalingen	17
Bijlage 11	De minister van Buitenlandse Zaken.....	18
Bijlage 12	Europese dienst extern optreden.....	19
Bijlage 13	Procedures voor de benoeming van de voorzitter van de Commissie, van de voorzitter van de Europese Raad en van de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie	20
Bijlage 14	Begrotingsprocedure	21
Bijlage 15	Eigen middelen.....	24
Bijlage 16	Financieel kader (deel III): geleidelijke invoering	25
Bijlage 17	Structuurfondsen	26
Bijlage 18	Bedrijfseconomisch toezicht door de Europese Centrale Bank op kredietinstellingen en andere financiële instellingen	27
Bijlage 19	De benoeming van de leden van de directie van de Europese Centrale Bank	28
Bijlage 20	De "Lamfalussy-procedure"	29
Bijlage 21	De vereenvoudigde procedure voor de wijziging van de statuten van de Europese Investeringsbank.....	30

Bijlage 22	Specifieke bepalingen voor de lidstaten die de euro als munt hebben	31
Bijlage 23	Justitiële samenwerking in strafzaken	33
Bijlage 24	Het Europees openbaar ministerie	36
Bijlage 25	Justitiële samenwerking in civiele zaken	37
Bijlage 26	Eurojust	38
Bijlage 27	Onderhandelingen over en sluiting van internationale overeenkomsten inzake de ruimte van vrijheid, veiligheid en recht door de lidstaten.....	39
Bijlage 28	Europees Hof van Justitie - Bevoegdheid in het GBVB	40
Bijlage 29	Gemeenschappelijk veiligheids- en defensiebeleid.....	41
Bijlage 30	Besluitvorming met gekwalificeerde meerderheid op het gebied van het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid.....	46
Bijlage 31	De gemeenschappelijke handelspolitiek	47
Bijlage 32	Sociale clausule en sociale dialoog	49
Bijlage 33	Sociale zekerheid.....	50
Bijlage 34	Sociaal beleid	51
Bijlage 35	Belastingen	52
Bijlage 36	Economische, sociale en territoriale samenhang.....	53
Bijlage 37	Vervoer.....	54
Bijlage 38	Onderzoek en technologische ontwikkeling.....	55
Bijlage 39	Energie.....	57
Bijlage 40	Volksgezondheid	59
Bijlage 41	Sport	61
Bijlage 42	Toerisme	62
Bijlage 43	Overzeese gebiedsdelen.....	63
Bijlage 44	Protocol betreffende Denemarken.....	64
Bijlage 45	Diensten van algemeen belang	69

Bijlage 46	De kleine buurstaten van de Unie.....	70
Bijlage 47	Toetreding van de Unie tot het Europees Mensenrechtenverdrag.....	71
Bijlage 48	Bepalingen inzake de instellingen en organen van de Unie met betrekking tot Bulgarije en Roemenië	73
Bijlage 49	Bescherming en welzijn van dieren.....	75
Bijlage 50	Kapitaal- en betalingsverkeer	76
Bijlage 51	Beperkende maatregelen	77
Bijlage 52	Authentieke teksten en vertalingen	78
Bijlage 53	Vereenvoudigde procedures voor de herziening van de grondwet - Overgang van eenparigheid naar gekwalificeerde meerderheid en van de bijzondere wetgevingsprocedure naar de gewone wetgevingsprocedure.....	79
Bijlage 54	Vereenvoudigde procedure voor de herziening van de grondwet - Wijziging van het intern beleid	80
Bijlage 55	Nauwere samenwerking	81
Bijlage 56	Diversen.....	83
Bijlage 57	Verklaring van de lidstaten.....	89

* * *

PREAMBULE

ZIJNE MAJESTEIT DE KONING DER BELGEN, DE PRESIDENT VAN DE TSJECHISCHE REPUBLIEK, HARE MAJESTEIT DE KONINGIN VAN DENEMARKEN, DE PRESIDENT VAN DE BONDSREPUBLIC DUITSLAND, DE PRESIDENT VAN DE REPUBLIEK ESTLAND, DE PRESIDENT VAN DE HELLEENSE REPUBLIEK, ZIJNE MAJESTEIT DE KONING VAN SPANJE, DE PRESIDENT VAN DE FRANSE REPUBLIEK, DE PRESIDENT VAN IERLAND, DE PRESIDENT VAN DE ITALIAANSE REPUBLIEK, DE PRESIDENT VAN DE REPUBLIEK CYPRUS, DE PRESIDENT VAN DE REPUBLIEK LETLAND, DE PRESIDENT VAN DE REPUBLIEK LITOUWEN, ZIJNE KONINKLIJKE HOOGHEID DE GROOTHERTOG VAN LUXEMBURG, DE PRESIDENT VAN DE REPUBLIEK HONGARIJE, DE PRESIDENT VAN MALTA, HARE MAJESTEIT DE KONINGIN DER NEDERLANDEN, DE FEDERALE PRESIDENT VAN DE REPUBLIEK OOSTENRIJK, DE PRESIDENT VAN DE REPUBLIEK POLEN, DE PRESIDENT VAN DE PORTUGESE REPUBLIEK, DE PRESIDENT VAN DE REPUBLIEK SLOVENIE, DE PRESIDENT VAN DE SLOWAAKSE REPUBLIEK, DE PRESIDENT VAN DE REPUBLIEK FINLAND, DE REGERING VAN HET KONINKRIJK ZWEDEN, HARE MAJESTEIT DE KONINGIN VAN HET VERENIGD KONINKRIJK VAN GROOT-BRITTANNIE EN NOORD-IERLAND,

Geïnspireerd door de culturele, religieuze en humanistische tradities van Europa, waaruit de universele waarden van de onschendbare en onvervreembare rechten van de mens, democratie, gelijkheid, vrijheid en rechtsstatelijkheid zijn ontstaan,

In de overtuiging dat **Europa, na bittere ervaringen herenigd**, op de ingeslagen weg van beschaving, vooruitgang en welvaart wil voortgaan, voor het goed van al zijn bewoners, ook van de meest kwetsbaren en de meest behoeftigen; dat Europa een werelddeel wil blijven dat openstaat voor cultuur, kennis en maatschappelijke vooruitgang; en dat Europa het democratische en transparante karakter van zijn openbare leven wil verdiepen en zich wil beijveren voor vrede, rechtvaardigheid en solidariteit in de wereld,

In het vertrouwen dat de volkeren van Europa, trots blijvend op hun identiteit en hun nationale geschiedenis, vastbesloten zijn hun oude tegenstellingen te overwinnen, en, steeds hechter verenigd, vorm te geven aan een gemeenschappelijke lotsbestemming,

Er vast van overtuigd dat Europa, verenigd in zijn verscheidenheid, hun de beste kansen biedt om, onder eerbiediging van eenieders rechten en in het besef van de verantwoordelijkheden jegens de toekomstige generaties en de aarde, voort te gaan met de grootse onderneming die van Europa bij uitstek een ruimte maakt waar mensen gestalte kunnen geven aan hun aspiraties,

Vastbesloten voort te bouwen op de verworvenheden van de Verdragen tot oprichting van de Europese Gemeenschappen en het Verdrag betreffende de Europese Unie, en daarbij de continuïteit van het Gemeenschapsacquis te verzekeren.

Erkentelijk jegens de leden van de Europese Conventie, die namens de burgers en de staten van Europa deze ontwerp-Grondwet hebben opgesteld,

Hebben als hun gevolmachtigden aangewezen:
(lijst ...)

die, na overlegging van hun in goede en behoorlijke vorm bevonden volmachten, als volgt zijn overeengekomen:

* * *

DE WAARDEN VAN DE UNIE
RECHTEN VAN PERSONEN DIE TOT
MINDERHEDEN BEHOREN
GELIJKHEID VAN VROUWEN EN MANNEN

Artikel I-2

De waarden waarop de Unie berust, zijn eerbied voor de menselijke waardigheid, vrijheid, democratie, gelijkheid, de rechtsstaat en eerbiediging van de mensenrechten, **waaronder de rechten van personen die tot minderheden behoren**. Deze waarden hebben de lidstaten gemeen in een samenleving die gekenmerkt wordt door pluralisme, **non-discriminatie**, verdraagzaamheid, rechtvaardigheid, solidariteit en **gelijkheid van vrouwen en mannen**.

Artikel III-2

Bij alle in dit deel bedoelde maatregelen streeft de Unie ernaar de ongelijkheid tussen mannen en vrouwen op te heffen en de gelijkheid van mannen en vrouwen te bevorderen.

Verklaring voor de Slotakte ad artikel III-2

De Conferentie is het er over eens dat de Unie, in het kader van haar algemene streven ongelijkheden tussen mannen en vrouwen op te heffen, in haar beleidsinitiatieven zal trachten alle vormen van huiselijk geweld te bestrijden. De lidstaten moeten alle maatregelen nemen om deze strafbare feiten te voorkomen en te bestraffen en de slachtoffers te steunen en te beschermen.

* * *

DE DOELSTELLINGEN VAN DE UNIE

Artikel I-3, lid 3

3. De Unie zet zich in voor de duurzame ontwikkeling van Europa, op basis van een evenwichtige economische groei **en prijsstabiliteit**, van een sterk concurrerende sociale markteconomie die gericht is op volledige werkgelegenheid en sociale vooruitgang, en van een hoog niveau van bescherming en verbetering van de kwaliteit van het milieu. De Unie bevordert wetenschappelijke en technische vooruitgang.

* * *

**GELIJKHEID VAN DE LIDSTATEN
VOOR DE GRONDWET**

Artikel I-5

1. **De Unie eerbiedigt de gelijkheid van de lidstaten voor de grondwet alsmede hun nationale identiteit**, die besloten ligt in hun fundamentele politieke en grondwettelijke structuren, waaronder die voor regionaal en lokaal zelfbestuur. Zij eerbiedigt de essentiële staatsfuncties, met inbegrip van de verdediging van de territoriale integriteit van de staat, de handhaving van de openbare orde en de bescherming van de binnenlandse veiligheid.

2. Krachtens het beginsel van loyale samenwerking respecteren de Unie en de lidstaten elkaar en steunen zij elkaar bij de vervulling van de taken die uit de Grondwet voortvloeien.

De lidstaten treffen alle algemene en bijzondere maatregelen waarmee de nakoming van de uit de Grondwet of uit de handelingen van de instellingen van de Unie voortvloeiende verplichtingen kan worden verzekerd.

De lidstaten dragen ertoe bij dat de Unie haar taak kan vervullen en onthouden zich van alle maatregelen die de verwezenlijking van de doelstellingen van de Unie in gevaar kunnen brengen.

* * *

VOORRANG VAN HET UNIERECHT

Verklaring voor de slotakte
ad artikel I-5 bis

De Conferentie constateert dat het bepaalde in artikel I-5 bis overeenkomt met de bestaande jurisprudentie van het Hof van Justitie.

* * *

**HET BEGINSSEL VAN DE PARTICIPERENDE
DEMOCRATIE**

Artikel I-46, lid 4

4. Wanneer ten minste één miljoen burgers van de Unie, afkomstig uit een aanzienlijk aantal lidstaten, van oordeel zijn dat inzake een aangelegenheid een rechtshandeling van de Unie nodig is ter uitvoering van de Grondwet, kunnen zij het initiatief nemen de Commissie te verzoeken binnen het kader van haar bevoegdheden een passend voorstel daartoe in te dienen. De procedures en voorwaarden voor de indiening van een dergelijk burgerinitiatief worden bij Europese wet vastgesteld, **met inbegrip van het minimumaantal lidstaten waaruit het initiatief afkomstig moet zijn.**

* * *

DE FORMATIES VAN DE RAAD VAN MINISTERS ¹

Artikel I-23

1. De Raad komt in verschillende formaties bijeen.
  2. De Raad Algemene Zaken draagt zorg voor de samenhang van de besprekingen van de verschillende Raadsformaties. Hij verzorgt samen **met de voorzitter van de Europese Raad en met de Commissie de voorbereiding en de voortgangsbewaking** van de bijeenkomsten van de Europese Raad.
  3. De Raad Buitenlandse Zaken werkt het externe optreden van de Unie uit volgens de door de Europese Raad vastgestelde strategische richtlijnen en draagt zorg voor de samenhang in het optreden **van de Unie**.
  4. De Europese Raad stelt **met gekwalificeerde meerderheid van stemmen** een Europees besluit houdende de lijst van de overige Raadsformaties vast.
- 4bis. Een Comité van permanente vertegenwoordigers van de regeringen van de lidstaten is belast met de voorbereiding van de werkzaamheden van de Raad.**
5. **De Raad beraadslaagt en stemt in openbare zitting over een ontwerp-wetgevingsbesluit. Daartoe wordt iedere Raadszitting gesplitst in twee delen, die gewijd worden aan beraadslagingen over de wetgevingsbesluiten van de Unie respectievelijk niet-wetgevende werkzaamheden.**
  6. Het voorzitterschap van de andere Raadsformaties dan de formatie Buitenlandse Zaken wordt volgens een toerbeurtsysteem op basis van gelijkheid uitgeoefend door de vertegenwoordigers van de lidstaten in de Raad, **onder de voorwaarden die door de Europese Raad bij Europees besluit worden vastgesteld. De Europese Raad besluit met gekwalificeerde meerderheid van stemmen.**

* * *

---

¹ Om taalkundige redenen is in de Nederlandse tekst vastgehouden aan het woord "formaties" in plaats van "samenstellingen" (noot vertaler).

**ONTWERP-BESLUIT VAN DE EUROPESE RAAD BETREFFENDE DE UITOEFENING
VAN HET VOorzITTERSCHAP VAN DE RAAD VAN MINISTERS ¹****Artikel 1**

Het voorzitterschap van de Raad, met uitzondering van de formatie Buitenlandse Zaken, wordt door vooraf bepaalde groepen van drie lidstaten gedurende 18 maanden vervuld. Deze groepen worden volgens een toerbeurtsysteem op basis van gelijkheid van de lidstaten samengesteld, waarbij rekening wordt gehouden met de verscheidenheid van de lidstaten en het geografische evenwicht binnen de Unie.

Elk lid van de groep zit bij toerbeurt gedurende een periode van zes maanden alle Raadsformaties voor, met uitzondering van de formatie Buitenlandse Zaken. De andere leden van de groep staan het voorzitterschap in al zijn verantwoordelijkheden bij op basis van een gemeenschappelijk programma. De leden van de groep kunnen onderling tot andere regelingen besluiten.

Artikel 2

Het Comité van permanente vertegenwoordigers wordt voorgezeten door een vertegenwoordiger van het lid van de Groep dat het voorzitterschap van de Raad Algemene Zaken vervult.

Het voorzitterschap van het Politiek en Veiligheidscomité wordt vervuld door een vertegenwoordiger van de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie.

Het voorzitterschap van de voorbereidende instanties van de in artikel 1 bedoelde Raadsformaties wordt vervuld door het lid van de Groep dat het voorzitterschap van de betrokken Raadsformatie vervult, behoudens een ander besluit overeenkomstig de in artikel 4 bedoelde procedure.

Artikel 3

De Raad Algemene Zaken draagt in samenwerking met de Commissie in het kader van een meerjarenprogrammering zorg voor de samenhang en de continuïteit van de werkzaamheden van de verschillende Raadsformaties. De lidstaten die het voorzitterschap vervullen, treffen, met bijstand van het secretariaat-generaal van de Raad, alle nodige maatregelen voor de organisatie en het goede verloop van de werkzaamheden van de Raad.

---

¹ Het ontwerp-besluit zal worden vastgesteld op de dag van de inwerkingtreding van het verdrag.

Artikel 4

De Raad stelt een Europees besluit houdende maatregelen tot uitvoering van dit besluit vast.

Verklaring voor de slotakte betreffende het besluit van de Europese Raad inzake de uitoefening van het voorzitterschap van de Raad van ministers

De Conferentie verklaart dat de Europese Raad, zodra het Verdrag tot vaststelling van een Grondwet voor Europa is ondertekend, moet beginnen met de voorbereiding van het Europese besluit tot vaststelling van de procedures voor de uitvoering van de besluiten inzake de uitoefening van het voorzitterschap van de Raad en daaraan binnen zes maanden zijn politieke goedkeuring moet hechten.

* * *

TECHNISCHE AANPASSINGEN IN DE BEPALINGEN VAN DEEL III BETREFFENDE DE EUROPESE COMMISSIE
--

Artikel III-243

Wanneer aan het Europees Parlement een motie van afkeuring betreffende het beleid van de Commissie wordt voorgelegd, kan het Parlement zich niet eerder dan drie dagen na de indiening ervan en slechts bij openbare stemming over deze motie uitspreken.

Indien de motie van afkeuring is aangenomen met een meerderheid van tweederde van de stemmen, welke een meerderheid van de leden van het Europees Parlement vertegenwoordigt, **treden de leden van de Commissie collectief af en legt ook de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie zijn functie in de Commissie neer. De leden van de Commissie blijven in functie en blijven** de lopende zaken behartigen totdat overeenkomstig de artikelen I-25 en I-26 in **hun** vervanging is voorzien. In dat geval verstrijkt de ambtsperiode van de ter vervanging benoemde **Commissieleden** op de datum waarop de ambtstermijn van de tot **collectief** aftreden gedwongen **Commissieleden** zou zijn verstreken.

Onderafdeling 4**De Europese Commissie****Artikel III-250**

(geschrapt)

Artikel III-251

De leden van de Commissie onthouden zich van iedere handeling die onverenigbaar is met het karakter van hun ambt. De lidstaten eerbiedigen hun onafhankelijkheid en trachten niet hen te beïnvloeden bij de uitvoering van hun taak.

De leden van de Commissie mogen gedurende hun ambtstermijn geen andere, al dan niet bezoldigde, beroepswerkzaamheden verrichten. Bij hun ambtsaanvaarding verbinden zij zich plechtig ertoe, gedurende hun ambtstermijn en na afloop daarvan de uit hun taak voortvloeiende verplichtingen na te komen, en in het bijzonder eerlijkheid en kiesheid te betrachten bij het aanvaarden van bepaalde functies of voordelen na afloop van hun ambtstermijn. Indien deze verplichtingen niet worden nagekomen, kan de Raad, met gewone meerderheid van stemmen, of de Commissie zich wenden tot het Hof van Justitie, dat, naargelang van het geval, ontslag ambtshalve volgens artikel III-253 of verval van het recht op pensioen of van andere als zodanig geldende voordelen kan uitspreken.

Artikel III-252

1. Behalve door regelmatige vervanging of door overlijden eindigt de ambtsvervulling van een **lid van de Commissie** door vrijwillig ontslag of ontslag ambtshalve.

2. In geval van vrijwillig ontslag, ontslag ambtshalve of overlijden, wordt **het Commissielid** voor de verdere duur van zijn ambtstermijn vervangen door een nieuw **lid van dezelfde nationaliteit, dat overeenkomstig de criteria van artikel I-26, lid 6, eerste alinea, met instemming van de voorzitter van de Commissie en na raadpleging van het Europees Parlement door de Raad** wordt benoemd.

De Raad kan, met eenparigheid van stemmen, op voorstel van de voorzitter van de Commissie besluiten dat in een dergelijke vacature niet behoeft te worden voorzien, met name indien de resterende duur van de ambtstermijn van het lid kort is.

3. In geval van vrijwillig ontslag, ontslag ambtshalve of overlijden, wordt de voorzitter voor de verdere duur van zijn ambtstermijn vervangen overeenkomstig artikel I-26.

4. In geval van vrijwillig ontslag, ontslag ambtshalve of overlijden, wordt de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie voor de verdere duur van zijn ambtstermijn vervangen overeenkomstig artikel I-27.

5. In geval van ontslag van alle **leden van de Commissie** blijven zij in functie **en blijven zij de lopende zaken behartigen** totdat in hun vervanging is voorzien, voor de verdere duur van hun ambtstermijn, overeenkomstig de artikelen I-25 en I-26.

Artikel III-253

Op verzoek van de Raad, die besluit bij gewone meerderheid van stemmen, of van de Commissie, kan een **lid van de Commissie** dat niet meer aan de eisen voor de uitoefening van zijn ambt voldoet of op ernstige wijze is tekortgeschoten, door het Hof van Justitie uit zijn ambt worden onttzet.

Artikel III-254

Onverminderd artikel I-27, lid 4, worden de taken van de Commissie overeenkomstig artikel I-26, lid 3, door de voorzitter gestructureerd en over de leden van de Commissie verdeeld. De voorzitter kan de taakverdeling tijdens de ambtstermijn wijzigen. **De leden van de Commissie** oefenen de hun door de voorzitter toegewezen taak onder diens gezag uit.

Artikel III-255

De Commissie neemt haar besluiten met een meerderheid van de stemmen van **haar leden**. Het quorum wordt bepaald in het reglement van orde.

* * *

OVERGANGSBEPALINGEN

**Bepalingen die moeten worden opgenomen in het Protocol inzake de overgangsbepalingen
betreffende de instellingen en organen van de Unie**

TITEL 3

**Bepalingen betreffende de Commissie,
met inbegrip van de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie**

Artikel 4

Bepalingen betreffende de Commissie

De leden van de Commissie die op de datum van inwerkingtreding van het Verdrag tot vaststelling van een Grondwet voor Europa in functie zijn, blijven in functie tot het eind van hun ambtstermijn. Op de dag waarop de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie wordt benoemd, eindigt evenwel de ambtstermijn van het lid dat dezelfde nationaliteit heeft als de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie.

TITEL 4

**Bepalingen betreffende de secretaris-generaal van de Raad,
hoge vertegenwoordiger voor het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid,
en de plaatsvervangend secretaris-generaal van de Raad**

De ambtstermijnen van de secretaris-generaal van de Raad, hoge vertegenwoordiger voor het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid, en de plaatsvervangend secretaris-generaal van de Raad eindigen op de datum van inwerkingtreding van het Verdrag tot vaststelling van een Grondwet voor Europa. De Raad benoemt een secretaris-generaal overeenkomstig artikel III-247, lid 2, van de Grondwet.

* * *

DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Artikel I-27

1. De Europese Raad benoemt met instemming van de voorzitter van de Europese Commissie met gekwalificeerde meerderheid van stemmen de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie. De Europese Raad kan zijn ambtstermijn volgens dezelfde procedure beëindigen.
2. De minister van Buitenlandse Zaken van de Unie voert het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid van de Unie. Hij draagt met zijn voorstellen bij tot de uitwerking van dit beleid, dat hij als mandataris van de Raad van Ministers uitvoert. Hij handelt op dezelfde wijze ten aanzien van het gemeenschappelijk veiligheids- en defensiebeleid.
3. **De minister van Buitenlandse Zaken van de Unie is voorzitter van de Raad Buitenlandse Zaken.**
4. De minister van Buitenlandse Zaken van de Unie is een van de vice-voorzitters van de Commissie. Hij waakt over de innerlijke samenhang van het externe optreden van de Unie. **Binnen de Commissie is hij belast met de taken van de Commissie op het gebied van de** externe betrekkingen en **met de coördinatie van de overige aspecten van het externe optreden van de Unie.** Bij de uitoefening van deze taken in de Commissie, en alleen binnen het bestek daarvan, is de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie onderworpen aan de procedures tot regeling van de werking van de Commissie, **voorzover dit strookt met de leden 2 en 3.**

* * *

EUROPESE DIENST EXTERN OPTREDEN

Artikel III-197, lid 3

3. De minister van Buitenlandse Zaken van de Unie wordt bij de vervulling van zijn ambt bijgestaan door een Europese dienst extern optreden. Deze dienst werkt nauw samen met de diplomatieke diensten van de lidstaten **en is samengesteld uit ambtenaren uit de bevoegde diensten van het secretariaat-generaal van de Raad en van de Commissie en door de nationale diplomatieke diensten gedetacheerde personeelsleden. De inrichting en de werking van de Europese dienst extern beleid worden vastgesteld bij een Europees besluit van de Raad. De Raad besluit op voorstel van de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie na raadpleging van het Europees Parlement en na de instemming van de Commissie verkregen te hebben.**

Verklaring voor de slotakte
ad artikel III-197

De Conferentie verklaart dat, zodra het Verdrag tot vaststelling van een Grondwet voor Europa is ondertekend, de secretaris-generaal van de Raad, hoge vertegenwoordiger voor het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid, de Commissie en de lidstaten, een aanvang dienen te maken met de voorbereiding voor de Europese dienst extern optreden.

* * *

**PROCEDURES VOOR DE BENOEMING VAN DE
VOORZITTER VAN DE COMMISSIE, VAN DE
VOORZITTER VAN DE EUROPESE RAAD EN VAN DE
MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN VAN DE UNIE**

**Verklaring voor de slotakte
ad artikel I-26**

De Conferentie is van oordeel dat, in overeenstemming met de bepalingen van de Grondwet, het Europees Parlement en de Raad gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor het goede verloop van het proces dat tot de verkiezing van de voorzitter van de Europese Commissie leidt. Daarom zullen vertegenwoordigers van het Europees Parlement en van de Europese Raad voorafgaand aan het besluit van de Europese Raad in het daartoe meest geëigende kader het nodige overleg plegen. In overeenstemming met artikel I-26, lid 1, zal dit overleg handelen over het profiel van de kandidaten voor het ambt van voorzitter van de Commissie, waarbij rekening zal worden gehouden met de uitslag van de verkiezingen voor het Europees Parlement. De wijze waarop dit overleg plaatsvindt, kan te gelegener tijd in overeenstemming tussen het Europees Parlement en de Europese Raad geregeld worden.

**Verklaring voor de slotakte
ad de artikelen I-21, I-26 en I-27**

Bij de keuze van personen voor de ambten van voorzitter van de Europese Raad, voorzitter van de Europese Commissie en minister van Buitenlandse Zaken van de Unie moet rekening worden gehouden met de noodzaak van eerbiediging van de geografische en demografische verscheidenheid van de Unie en van de lidstaten.

* * *

BEGROTINGSPROCEDURE

Artikel III-310

De jaarlijkse begroting van de Unie wordt bij Europese wet vastgesteld overeenkomstig de volgende bepalingen:

1. Iedere instelling maakt voor 1 juli een raming op van haar uitgaven **voor het volgende begrotingsjaar**. De Commissie voegt deze ramingen samen in een ontwerp-begroting, die afwijkende ramingen kan inhouden.

Deze ontwerp-begroting omvat een raming van de ontvangsten en een raming van de uitgaven.

2. De Commissie legt uiterlijk op 1 september van het jaar dat voorafgaat aan het jaar waarin de begroting wordt uitgevoerd, een voorstel voor de ontwerp-begroting aan het Europees Parlement en aan de Raad voor.

De Commissie kan de ontwerp-begroting in de loop van de begrotingsprocedure wijzigen totdat het in lid 5 bedoelde bemiddelingscomité bijeen wordt geroepen.

3. De Raad stelt zijn standpunt over de ontwerp-begroting vast en deelt dit standpunt uiterlijk op 1 oktober van het jaar dat voorafgaat aan het jaar waarin de begroting wordt uitgevoerd, aan het Europees Parlement mee. De Raad stelt het Europees Parlement ten volle in kennis van de redenen die hem hebben geleid tot het vaststellen van zijn standpunt.

4. Indien het Europees Parlement binnen een termijn van 42 dagen na deze mededeling:

- a) het standpunt van de Raad goedkeurt, wordt de Europese wet houdende **vaststelling van de begroting** vastgesteld;
- b) **zich niet heeft uitgesproken, wordt de Europese wet houdende vaststelling van de begroting geacht te zijn vastgesteld;**
- c) met een meerderheid van zijn leden amendementen **aanneemt**, wordt de geamendeerde **ontwerp-begroting** toegezonden aan de Raad en aan de Commissie. De voorzitter van het Europees Parlement roept in overleg met de voorzitter van de Raad onverwijld het bemiddelingscomité bijeen. Het bemiddelingscomité komt **evenwel** niet bijeen indien de Raad binnen een termijn van tien dagen **na de toezending van de ontwerp-begroting** aan het Europees Parlement **mededeelt** dat hij de amendementen van het Parlement aanvaardt.

5. Het bemiddelingscomité bestaat uit de leden van de Raad of hun vertegenwoordigers en een gelijk aantal vertegenwoordigers van het Europees Parlement. Het bemiddelingscomité heeft tot taak, binnen een termijn van 21 dagen nadat het is bijeengeroepen, **op basis van de standpunten van het Europees Parlement en van de Raad** met een gekwalificeerde meerderheid van de leden van de Raad of van hun vertegenwoordigers en met een meerderheid van de vertegenwoordigers van het Europees Parlement overeenstemming te bereiken over een gemeenschappelijke ontwerp-tekst.

De Commissie neemt deel aan de werkzaamheden van het bemiddelingscomité en neemt de nodige initiatieven om de standpunten van het Europees Parlement en de Raad nader tot elkaar te brengen.

6. Indien het bemiddelingscomité binnen de in lid 5 bedoelde termijn van 21 dagen **overeenstemming bereikt over** de gemeenschappelijke ontwerp-tekst, beschikken het Europees Parlement en de Raad over een termijn van veertien dagen, **te rekenen vanaf de datum van deze overeenstemming**, om de gemeenschappelijke ontwerp-tekst **goed te keuren**.

7. Indien, binnen de in lid 6 genoemde periode van **veertien** dagen:

- a) **zowel het Europees Parlement als de Raad de gemeenschappelijke ontwerp-tekst goedkeurt of geen besluit neemt, of één van deze instellingen de gemeenschappelijke ontwerp-tekst goedkeurt terwijl de andere geen besluit neemt, wordt de Europese wet houdende vaststelling van de begroting geacht definitief te zijn vastgesteld overeenkomstig de gemeenschappelijke ontwerp-tekst, of**
- b) **zowel het Europees Parlement met een meerderheid van de stemmen van zijn leden, als de Raad de gemeenschappelijke ontwerp-tekst afwijst, of indien één van deze instellingen de gemeenschappelijke ontwerp-tekst afwijst en de andere geen besluit neemt, wordt door de Commissie een nieuwe ontwerp-begroting ingediend, of**
- c) **het Europees Parlement met een meerderheid van de stemmen van zijn leden de gemeenschappelijke ontwerp-tekst afwijst terwijl de Raad deze goedkeurt, wordt door de Commissie een nieuwe ontwerp-begroting ingediend, of**
- d) **het Europees Parlement de gemeenschappelijke ontwerp-tekst goedkeurt, terwijl de Raad deze afwijst, kan het Europees Parlement binnen veertien dagen na de afwijzing door de Raad met een meerderheid van de stemmen van zijn leden en met drievijfde van het aantal uitgebrachte stemmen besluiten alle of een aantal van de in lid 4, onder c), bedoelde amendementen te bevestigen. Indien een amendement van het Parlement niet wordt bevestigd, wordt het in het bemiddelingscomité overeengekomen standpunt ten aanzien van de begrotingsposten waarop de amendementen betrekking hebben, ingenomen. De Europese wet houdende vaststelling van de begroting wordt geacht op deze basis definitief te zijn vastgesteld.**

8. **Indien het bemiddelingscomité niet binnen de in lid 5 genoemde periode van 21 dagen overeenstemming bereikt over een gemeenschappelijke ontwerp-tekst, wordt door de Commissie een nieuwe ontwerp-begroting ingediend.**

9. Wanneer de in dit artikel omschreven procedure is afgesloten, constateert de voorzitter van het Europees Parlement dat de Europese wet houdende vaststelling van de begroting definitief is vastgesteld.

10. Iedere instelling oefent de haar krachtens dit artikel toegekende bevoegdheden uit met inachtneming van de bepalingen van de Grondwet en van de krachtens de Grondwet vastgestelde rechtshandelingen, in het bijzonder die welke betrekking hebben op de eigen middelen van de Unie en op het evenwicht tussen ontvangsten en uitgaven.

* * *

<p>EIGEN MIDDELEN</p>

Artikel I-53

1. De Unie voorziet zich van de middelen die nodig zijn om haar doelstellingen te verwezenlijken en haar beleid ten uitvoer te leggen.
2. De begroting van de Unie wordt, onverminderd andere ontvangsten, volledig uit eigen middelen gefinancierd.
3. Bij Europese wet van de Raad worden de **bepalingen betreffende het stelsel der eigen middelen van de Unie vastgesteld; in die context kunnen daarbij** nieuwe categorieën van eigen middelen worden vastgesteld, dan wel bestaande categorieën worden ingetrokken. De Raad besluit met eenparigheid van stemmen, na raadpleging van het Europees Parlement. De wet treedt pas in werking na door de lidstaten overeenkomstig hun onderscheiden grondwettelijke bepalingen te zijn goedgekeurd.
4. Bij Europese wet van de Raad worden **de maatregelen ter uitvoering van het stelsel der eigen middelen van de Unie vastgesteld, voor zover de op grond van lid 3 vastgestelde wet daarin voorziet.** De Raad besluit na goedkeuring door het Europees Parlement.

* * *

**FINANCIIEEL KADER (DEEL III):
GELEIDELIJKE INVOERING**

**Verklaring voor de slotakte
ad artikel III-308, lid 4**

In artikel III-308, lid 4, van de Grondwet is bepaald dat indien de Europese wet van de Raad houdende een nieuw financieel kader nog niet is vastgesteld wanneer het voorgaand financieel kader verstrijkt, de maximumbedragen en de overige bepalingen betreffende het laatste jaar van het voorgaand financieel kader van toepassing blijven totdat deze wet is vastgesteld.

De Conferentie verklaart dat indien eind 2006 nog geen Europese wet van de Raad houdende een nieuw financieel kader is vastgesteld en aangezien de Akte van toetreding van 16 april 2003 voorziet in een geleidelijke invoering van de toewijzing van kredieten aan de nieuwe lidstaten die in 2006 voltooid moet zijn, de toewijzing van kredieten vanaf 2007 wordt vastgesteld op basis van dezelfde criteria voor alle lidstaten.

* * *

STRUCTUURFONDSEN

Artikel III-119

1. Onverminderd artikel III-120, worden bij Europese wet de taken, de prioritaire doelstellingen en de organisatie van de structuurfondsen vastgesteld - hetgeen ook samenvoeging van de fondsen kan omvatten - en de algemene regels die voor deze fondsen gelden, alsmede de bepalingen die nodig zijn voor de doeltreffende werking van de fondsen en voor de coördinatie tussen de fondsen onderling en met de andere bestaande financieringsinstrumenten.

Een bij Europese wet opgericht cohesiefonds levert een financiële bijdrage aan projecten op het gebied van milieu en trans-Europese netwerken in de sfeer van de vervoersinfrastructuur.

De Europese wet wordt in alle gevallen vastgesteld na raadpleging van het Comité van de Regio's en van het Economisch en Sociaal Comité.

2. De eerste bepalingen betreffende de structuurfondsen en het cohesiefonds die worden vastgesteld na de bepalingen die van kracht zijn op de datum van ondertekening van het Verdrag tot vaststelling van een Grondwet voor Europa, worden vastgesteld bij Europese wet van de Raad. De Raad besluit met eenparigheid van stemmen, na goedkeuring door het Europees Parlement.

* * *

**BEDRIJFSECONOMISCH TOEZICHT DOOR DE
EUROPESE CENTRALE BANK OP
KREDIETINSTELLINGEN EN ANDERE FINANCIËLE
INSTELLINGEN**

Artikel III-77, lid 6

6. Bij Europese wet **van de Raad** kunnen aan de Europese Centrale Bank specifieke taken worden opgedragen betreffende het beleid in verband met het gebied van het bedrijfseconomisch toezicht op kredietinstellingen en andere financiële instellingen, met uitzondering van verzekeringsondernemingen. De **Raad besluit met eenparigheid van stemmen**, na raadpleging **van het Europees Parlement en** van de Europese Centrale Bank.

* * *

**DE BENOEMING VAN DE LEDEN VAN DE DIRECTIE
VAN DE EUROPESE CENTRALE BANK**

Artikel III-289 bis

1. *[ongewijzigd]*
2. a) De directie bestaat uit de president, de vice-president en vier andere leden.
- b) De president, de vice-president en de overige leden van de directie worden gekozen uit personen wier gezag en beroepservaring op monetair of bancaire gebied algemeen erkend worden. Zij worden **met gekwalificeerde meerderheid van stemmen** door de **Europese Raad** benoemd op aanbeveling van de Raad na raadpleging van het Europees Parlement en de Raad van bestuur van de Europese Centrale Bank.

Zij worden voor een periode van acht jaar benoemd en zijn niet herbenoembaar.

Alleen zij die de nationaliteit van een van de lidstaten bezitten, kunnen lid van de directie zijn.

* * *

DE "LAMFALUSSY-PROCEDURE"

Verklaring voor de slotakte
ad artikel I-35

De Conferentie neemt nota van het voornemen van de Commissie om, zoals zij tot op heden voortdurend heeft gedaan, door de lidstaten aangewezen deskundigen te raadplegen bij de voorbereiding van haar voorstellen voor gedelegeerde Europese verordeningen op het gebied van financiële diensten.

* * *

**DE VEREENVOUDIGDE PROCEDURE VOOR DE
WIJZIGING VAN DE
STATUTEN VAN DE EUROPESE
INVESTERINGSBANK**

Artikel III-299

De Europese Investeringsbank bezit rechtspersoonlijkheid.

De leden van de Europese Investeringsbank zijn de lidstaten.

De statuten van de Europese Investeringsbank zijn opgenomen in een protocol.

De statuten van de Europese Investeringsbank kunnen worden gewijzigd bij Europese wet van de Raad. De Raad besluit met eenparigheid van stemmen, hetzij op verzoek van de Europese Investeringsbank en na raadpleging van het Europees Parlement en van de Commissie, hetzij op voorstel van de Commissie en na raadpleging van het **Europees Parlement en van de Europese Investeringsbank**.

* * *

**SPECIFIEKE BEPALINGEN VOOR DE
LIDSTATEN DIE DE EURO ALS MUNT
HEBBEN ¹**

Artikel III-88

1. Ter bevordering van de goede werking van de economische en monetaire unie, en overeenkomstig de desbetreffende bepalingen van de Grondwet, **stelt de Raad volgens de procedure van artikel III-71 of van artikel III-76, naargelang het geval**, voor de lidstaten die de euro als munt hebben, maatregelen vast:

- a) ter versterking van de coördinatie en ter bewaking van hun begrotingsdiscipline;
  - b) ter bepaling van de richtsnoeren voor hun economisch beleid, met dien verstande dat deze verenigbaar moeten zijn met de richtsnoeren welke voor de gehele Unie zijn vastgesteld, alsmede ter bewaking daarvan.
2. *[ongewijzigd]*

Artikel III-91, lid 2

2. De onderstaande bepalingen van de Grondwet zijn niet van toepassing op de lidstaten die onder een derogatie vallen:

- a) - h) *[ongewijzigd]*
- i) **Europese besluiten houdende gemeenschappelijke standpunten in de bevoegde internationale financiële instellingen en conferenties over kwesties die voor de Economische en Monetaire Unie van bijzonder belang zijn (artikel III-90, lid 1);**
- j) **maatregelen met het oog op een gezamenlijke vertegenwoordiging in de internationale financiële instellingen en conferenties (artikel III-90, lid 2).**

Derhalve wordt in de hierboven genoemde artikelen "lidstaten" gelezen als "de lidstaten die de euro als munt hebben".

---

¹ De voorwaarden voor de toetreding tot de eurozone worden behandeld in document CIG 82/04.

Artikel III-91, lid 4

4. De stemrechten van de leden van de Raad die de lidstaten vertegenwoordigen welke onder een derogatie vallen, worden geschorst bij de aanneming door de Raad van de maatregelen bedoeld in de in lid 2 opgesomde artikelen, **alsmede in de volgende gevallen:**

- a) **bij de vaststelling van aanbevelingen die in het kader van het multilaterale toezicht worden gericht tot de lidstaten die de euro als munt hebben, met inbegrip van de aanbevelingen over de stabiliteitsprogramma's en de waarschuwingen (artikel III-71, lid 4);**
- b) **bij de aanneming van maatregelen inzake buitensporige tekorten ten aanzien van lidstaten die de euro als munt hebben (artikel III-76, leden 6, 7, 8 en 11).**

[rest van het lid ongewijzigd]

* * *

JUSTITIËLE SAMENWERKING IN STRAFZAKEN

Artikel III-158

1. De Unie is een ruimte van vrijheid, veiligheid en recht, waarin de grondrechten **en de** verschillende rechtstradities en rechtsstelsels van de lidstaten geëerbiedigd worden.
2. *(ongewijzigd)*
3. *(ongewijzigd)*
4. *(ongewijzigd)*

Artikel III-171

1. De justitiële samenwerking in strafzaken in de Unie berust op het beginsel van de wederzijdse erkenning van rechterlijke uitspraken en beslissingen en omvat de onderlinge aanpassing van de wettelijke en bestuursrechtelijke regelingen van de lidstaten op de in lid 2 en in artikel III-172 genoemde gebieden.

Bij Europese wet of kaderwet worden maatregelen vastgesteld om:

- a) regels en procedures vast te leggen waarmee alle soorten vonnissen en rechterlijke beslissingen overal in de Unie worden erkend;
- b) jurisdictiegeschillen tussen de lidstaten te voorkomen of op te lossen;
- c) de opleiding van magistraten en justitieel personeel te bevorderen;
- d) in het kader van strafvervolging en tenuitvoerlegging van beslissingen de samenwerking tussen de justitiële of gelijkwaardige autoriteiten van de lidstaten te bevorderen.

2. Voorzover nodig ter bevordering van de wederzijdse erkenning van vonnissen en rechterlijke beslissingen en van de politieële en justitiële samenwerking in strafzaken met een grensoverschrijdende dimensie, kunnen bij Europese kaderwet minimumvoorschriften worden vastgesteld. **In die minimumvoorschriften wordt rekening gehouden met de verschillen tussen de rechts-tradities en rechtsstelsels van de lidstaten.**

De minimumvoorschriften hebben betrekking op:

- a) de wederzijdse toelaatbaarheid van bewijs tussen de lidstaten;
- b) de rechten van personen tijdens het strafproces;
- c) de rechten van slachtoffers van misdrijven;
- d) andere specifieke elementen van de strafvordering, die door de Raad vooraf bij Europees besluit worden bepaald. Voor de aanneming van dit besluit, besluit de Raad met eenparigheid van stemmen, na goedkeuring door het Europees Parlement.

De vaststelling van **de in dit lid bedoelde** minimumvoorschriften belet de lidstaten niet een hoger **niveau van bescherming voor personen** te handhaven of in te voeren.

3. Wanneer een lid van de Raad van oordeel is dat een in lid 2 bedoeld ontwerp van Europese kaderwet afbreuk zou doen aan fundamentele aspecten van zijn strafrechtstelsel, kan hij verzoeken dat het ontwerp aan de Europese Raad wordt voorgelegd. In dat geval wordt de in artikel III-302 bedoelde procedure opgeschort. Na bespreking zal de Europese Raad, binnen 4 maanden na de schorsing:

- a) **het ontwerp van Europese kaderwet opnieuw aan de Raad voorleggen, waardoor de schorsing van de in artikel III-302 bedoelde procedure beëindigd wordt, of**
- b) **de Commissie of de groep van lidstaten die het initiatief voor de Europese kaderwet heeft genomen, verzoeken een nieuw ontwerp voor te leggen; in dat geval wordt de aanvankelijk voorgestelde ontwerp-wet geacht niet te zijn aangenomen.**

4. Indien de Europese Raad na afloop van de in lid 3 bedoelde periode geen maatregelen heeft genomen, of indien 12 maanden na de indiening van een nieuw ontwerp op grond van lid 3, onder b), de Europese kaderwet nog niet is aangenomen, en ten minste een derde van de lidstaten nauwere samenwerking wenst aan te gaan op basis van de betrokken ontwerp-kaderwet, stellen zij het Europees Parlement, de Raad en de Commissie daarvan op de hoogte.

In dat geval wordt de in de artikelen I-43, lid 2, en III-325, lid 1, bedoelde machtiging tot nauwere samenwerking geacht te zijn verleend en zijn de bepalingen betreffende nauwere samenwerking van toepassing.

Artikel III-172

1. Bij Europese kaderwet kunnen minimumvoorschriften worden vastgesteld betreffende de bepaling van strafbare feiten en sancties in verband met vormen van bijzonder zware criminaliteit met een grensoverschrijdende dimensie die voortvloeit uit de aard of de gevolgen van deze inbreuken of uit een bijzondere noodzaak om deze op gemeenschappelijke basis te bestrijden.

Het betreft de volgende vormen van criminaliteit: terrorisme, mensenhandel en seksuele uitbuiting van vrouwen en kinderen, illegale drugshandel, illegale wapenhandel, het witwassen van geld, corruptie, de namaak van betaalmiddelen, computercriminaliteit en georganiseerde criminaliteit.

Afhankelijk van de ontwikkelingen in de criminaliteit, kan de Raad bij Europees besluit vaststellen, welke andere vormen van criminaliteit aan de in dit lid genoemde criteria voldoen. De Raad besluit met eenparigheid van stemmen, na goedkeuring door het Europees Parlement.

2. Indien onderlinge aanpassing van het strafrecht nodig blijkt voor een doeltreffende uitvoering van beleid van de Unie op een gebied waarop harmonisatiemaatregelen zijn vastgesteld, kunnen bij Europese kaderwet minimumvoorschriften worden vastgesteld met betrekking tot de bepaling van strafbare feiten en de sancties op het betrokken gebied. Onverminderd artikel III-165, wordt **deze kaderwet** vastgesteld volgens dezelfde procedure als de betrokken harmonisatiemaatregelen.

3. Wanneer een lid van de Raad van oordeel is dat een in de leden 1 en 2 bedoeld ontwerp van Europese kaderwet afbreuk zou doen aan fundamentele aspecten van zijn strafrechtstelsel, kan hij verzoeken dat het ontwerp aan de Europese Raad wordt voorgelegd. In dat geval wordt, indien de in artikel III-302 bedoelde procedure van toepassing is, deze procedure opgeschort. Na bespreking zal de Europese Raad, binnen vier maanden na die schorsing:

- a) **het ontwerp van Europese kaderwet opnieuw aan de Raad voorleggen, waardoor de schorsing van de in artikel III-302 bedoelde procedure, indien deze van toepassing is, beëindigd wordt, of**
- b) **de Commissie of de groep van lidstaten die het initiatief voor de Europese kaderwet heeft genomen, verzoeken een nieuw ontwerp voor te leggen; in dat geval wordt de aanvankelijk voorgestelde ontwerp-wet geacht niet te zijn aangenomen.**

4. **Indien de Europese Raad na afloop van de in lid 3 bedoelde periode geen maatregelen heeft genomen, of indien 12 maanden na de indiening van een nieuw ontwerp op grond van lid 3, onder b), de Europese kaderwet nog niet is aangenomen, en ten minste een derde van de lidstaten nauwere samenwerking wenst aan te gaan op basis van de betrokken ontwerp-kaderwet, stellen zij het Europees Parlement, de Raad en de Commissie daarvan op de hoogte.**

In dat geval wordt de in de artikelen I-43, lid 2, en III-325, lid 1, bedoelde machtiging tot nauwere samenwerking geacht te zijn verleend en zijn de bepalingen betreffende nauwere samenwerking van toepassing.

* * *

HET EUROPEES OPENBAAR MINISTERIE

Artikel III-175

1. Ter bestrijding van strafbare feiten die de **financiële** belangen van de Unie schaden, kan op de grondslag van Eurojust bij Europese wet van de Raad een Europees openbaar ministerie worden ingesteld. De Raad besluit met eenparigheid van stemmen, na goedkeuring door het Europees Parlement.
2. Het Europees openbaar ministerie is, in voorkomend geval in samenwerking met Europol, bevoegd voor het opsporen, vervolgen en voor het gerecht brengen van daders van en medeplichtigen aan strafbare feiten die de financiële belangen van de Unie, zoals omschreven in de in lid 1 bedoelde Europese wet, schaden. Het Europees openbaar ministerie is belast met de rechtsvordering voor de bevoegde rechtbanken van de lidstaten in verband met deze strafbare feiten.
3. In de in lid 1 bedoelde Europese wet worden het statuut van het Europees openbaar ministerie, de voorwaarden voor de uitoefening van zijn functies, de voor zijn activiteiten geldende procedurevoorschriften en de voorschriften inzake de toelaatbaarheid van bewijs en de voorschriften voor de rechterlijke toetsing van de procedurele handelingen die het in de uitoefening van zijn ambt verricht, vastgesteld.
4. **De Europese Raad kan tegelijkertijd dan wel later een Europees besluit vaststellen tot wijziging van lid 1, teneinde de bevoegdheden van het Europees openbaar ministerie bij de bestrijding van ernstige criminaliteit met een grensoverschrijdende dimensie uit te breiden, en dientengevolge tot wijziging van lid 2 wat betreft de daders van en medeplichtigen aan zware misdrijven die verscheidene lidstaten schaden. De Europese Raad besluit met eenparigheid van stemmen, na instemming van het Europees Parlement en na raadpleging van de Commissie.**

* * *

JUSTITIËLE SAMENWERKING IN CIVIELE ZAKEN**Artikel III-170**

1. De Unie ontwikkelt justitiële samenwerking in civiele zaken met grensoverschrijdende gevolgen, die berust op het beginsel van wederzijdse erkenning van rechterlijke beslissingen en van beslissingen in buitengerechtelijke zaken. Deze samenwerking kan maatregelen ter aanpassing van de wettelijke en bestuursrechtelijke regelingen van de lidstaten omvatten.
2. Te dien einde worden, **met name wanneer dat nodig is voor de goede werking van de interne markt**, bij Europese wet of kaderwet maatregelen vastgesteld die het volgende beogen:
  - a) de wederzijdse erkenning door de lidstaten van rechterlijke beslissingen en van beslissingen in buitengerechtelijke zaken en de tenuitvoerlegging daarvan;
  - b) de grensoverschrijdende betekening en kennisgeving van gerechtelijke en buitengerechtelijke stukken;
  - c) verenigbaarheid van de in de lidstaten geldende regels voor collisie en jurisdictiegeschillen;
  - d) samenwerking bij het vergaren van bewijsmiddelen;
  - e) **daadwerkelijke** toegang tot de rechter;
  - f) **het wegnemen van de hindernissen voor** de goede werking van civielrechtelijke procedures, zo nodig door bevordering van de verenigbaarheid van de in de lidstaten geldende bepalingen inzake civiele rechtsvordering;
  - g) de ontwikkeling van alternatieve methoden voor geschillenbeslechting;
  - h) de ondersteuning van de opleiding van magistraten en justitieel personeel.
3. In afwijking van lid 2, worden maatregelen betreffende het familierecht met grensoverschrijdende gevolgen bij Europese wet of kaderwet van de Raad vastgesteld. De Raad besluit met eenparigheid van stemmen, na raadpleging van het Europees Parlement.

De Raad kan op voorstel van de Commissie bij Europees besluit vaststellen, ten aanzien van welke aspecten van het familierecht met grensoverschrijdende gevolgen handelingen volgens de gewone wetgevingsprocedure kunnen worden vastgesteld. De Raad besluit met eenparigheid van stemmen, na raadpleging van het Europees Parlement.

* * *

EUROJUST

Artikel III-174, lid 2

2. Bij Europese wet worden de structuur, de werking, het werkterrein en de taken van Eurojust vastgesteld. Deze taken kunnen het volgende omvatten:

- a) het inleiden **van strafrechtelijk onderzoek alsmede het voorstellen van het inleiden van vervolging** door de bevoegde nationale autoriteiten, met name in verband met strafbare feiten welke de financiële belangen van de Unie schaden;
- b) **de coördinatie van onderzoek en vervolging als bedoeld onder a);**
- c) de versterking van de justitiële samenwerking, met name door middel van het oplossen van jurisdictiegeschillen en door nauwe samenwerking met het Europees justitieel netwerk.

Bij Europese wet wordt tevens bepaald, op welke wijze het Europees Parlement en de nationale parlementen van de lidstaten bij de evaluatie van de activiteiten van Eurojust worden betrokken.

Verklaring voor de slotakte
ad artikel III-174, lid 2

De Conferentie is van oordeel dat de in artikel III-174, lid 2, bedoelde Europese wet rekening dient te houden met de nationale voorschriften en gebruiken inzake het inleiden van strafrechtelijk onderzoek.

* * *

**ONDERHANDELINGEN OVER EN SLUITING VAN
INTERNATIONALE OVEREENKOMSTEN INZAKE DE
RUIMTE VAN VRIJHEID, VEILIGHEID EN RECHT
DOOR DE LIDSTATEN**

**Verklaring voor de slotakte betreffende onderhandelingen over en sluiting van
internationale overeenkomsten inzake de ruimte van vrijheid, veiligheid
en recht door de lidstaten**

De Conferentie bevestigt dat lidstaten op de door de afdelingen 3, 4 en 5 van hoofdstuk IV van titel III van deel III van het Verdrag tot vaststelling van een Grondwet voor Europa bestreken gebieden onderhandelingen kunnen aangaan over overeenkomsten met derde landen en internationale organisaties en zulke overeenkomsten kunnen sluiten, voorzover deze verenigbaar zijn met het recht van de Unie.

* * *

**EUROPEES HOF VAN JUSTITIE
BEVOEGDHEID IN HET GBVB**

Artikel III-282

Het Hof van Justitie van de Europese Unie is niet bevoegd ten aanzien van de artikelen I-39 en I-40 en de bepalingen van hoofdstuk II van titel V betreffende het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid **en artikel III-194 voorzover het betrekking heeft op het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid.**

Het Hof is evenwel bevoegd om toezicht te houden op de naleving van artikel III-209 en uitspraak te doen inzake beroepen die worden ingesteld betreffende het toezicht op de wettigheid van Europese besluiten houdende beperkende maatregelen jegens natuurlijke personen of rechtspersonen, die door de Raad zijn vastgesteld op grond van hoofdstuk II van titel V.

* * *

GEMEENSCHAPPELIJK VEILIGHEIDS- EN DEFENSIEBELEID

Artikel III-211, lid 2

De lidstaten die aan de missie deelnemen, brengen de Raad regelmatig op eigen initiatief of op verzoek van een andere lidstaat op de hoogte van het verloop van de missie. De deelnemende lidstaten wenden zich onverwijld tot de Raad indien de uitvoering van de missie zwaarwegende gevolgen met zich meebrengt of een wijziging vereist van de doelstelling, de reikwijdte of de uitvoeringsbepalingen van de missie, zoals vastgesteld bij de in lid 1 bedoelde Europese besluiten. In dat geval stelt de Raad de nodige Europese besluiten vast.

Permanente gestructureerde samenwerking**Artikel I-40, lid 6**

De lidstaten waarvan de militaire vermogens voldoen aan strengere militaire criteria en die op dit gebied verdergaande verbintenissen zijn aangegaan met het oog op de uitvoering van de meest veel-eisende taken, stellen in het kader van de Unie een **permanente** gestructureerde samenwerking in. Voor deze samenwerking geldt het bepaalde in artikel III-213. **Deze samenwerking heeft geen invloed op de bepalingen van artikel III-210.**

Artikel III-213

- 1. De lidstaten die wensen deel te nemen aan de in artikel I-40, lid 6, bedoelde permanente gestructureerde samenwerking, die voldoen aan de criteria en die de verbintenissen inzake militaire vermogens als vermeld in het Protocol inzake permanente gestructureerde samenwerking willen aangaan, stellen de Raad en de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie in kennis van hun voornemen.**
- 2. Binnen drie maanden na deze kennisgeving stelt de Raad een Europees besluit tot instelling van de permanente gestructureerde samenwerking en tot opstelling van de lijst van deelnemers vast. De Raad besluit met gekwalificeerde meerderheid van stemmen, na raadpleging van de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie.**
- 3. Iedere lidstaat die in een later stadium aan de permanente gestructureerde samenwerking wenst deel te nemen stelt de Raad en de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie van zijn voornemen in kennis.**

De Raad stelt een Europees besluit vast houdende bevestiging van de deelneming van de betrokken lidstaat die aan de criteria voldoet en de verbintenissen onderschrijft als bedoeld in de artikelen 1 en 2 van het in lid 1 genoemde protocol. De Raad besluit met gekwalificeerde meerderheid van stemmen, na raadpleging van de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie. Aan de stemming wordt alleen deelgenomen door de leden van de Raad die de deelnemende lidstaten vertegenwoordigen. Een gekwalificeerde meerderheid wordt gevormd door de meerderheid van de leden van de Raad die de deelnemende lidstaten vertegenwoordigen, welke meerderheid ten minste drievijfde uitmaakt van de totale bevolking van deze lidstaten.¹

4. Indien een deelnemende lidstaat niet langer aan de criteria voldoet of zich niet langer kan houden aan de verbintenissen als bedoeld in de artikelen 1 en 2 van het in lid 1 genoemde protocol, kan de Raad een Europees besluit tot schorsing van de deelname van deze lidstaat vaststellen.

De Raad besluit met gekwalificeerde meerderheid van stemmen. Aan de stemming wordt alleen deelgenomen door de leden van de Raad die de deelnemende lidstaten vertegenwoordigen, met uitzondering van de betrokken lidstaat. Een gekwalificeerde meerderheid wordt gevormd door de meerderheid van de leden van de Raad die de deelnemende lidstaten vertegenwoordigen, met uitzondering van de betrokken lidstaat, welke meerderheid ten minste drievijfde uitmaakt van de totale bevolking van deze lidstaten.

5. Indien een lidstaat zijn deelneming aan de permanente gestructureerde samenwerking wenst te beëindigen, geeft hij daarvan kennis aan de Raad, die er akte van neemt dat de deelneming van de betrokken lidstaat afloopt.

6. Andere dan de in de leden 2 tot en met 5 bedoelde Europese besluiten en aanbevelingen van de Raad in het kader van de gestructureerde samenwerking worden met eenparigheid van stemmen aangenomen. Voor de toepassing van dit lid wordt eenparigheid van stemmen alleen door de stemmen van de vertegenwoordigers van de deelnemende staten gevormd.

o

o o

---

¹ Deze zin moet worden aangepast aan de uiteindelijke tekst van artikel I-24 betreffende de definitie van gekwalificeerde meerderheid.

Nauwere samenwerking op het gebied van onderlinge defensie

Artikel I-40, lid 7

Indien het grondgebied van een lidstaat gewapenderhand wordt aangevallen, verlenen de overige lidstaten deze lidstaat met alle middelen waarover zij beschikken hulp en bijstand overeenkomstig artikel 51 van het Handvest van de Verenigde Naties. **Dit heeft geen invloed op het specifieke karakter van het veiligheids- en defensiebeleid van bepaalde lidstaten.**

De verbintenissen en de samenwerking op dit gebied blijven in overeenstemming met de in de NAVO aangegane verbintenissen; voor de lidstaten die NAVO-lid zijn, blijft de NAVO de grondslag en het instrument van hun collectieve defensie.

Artikel III-214 (*geschrapt*)

Protocol inzake permanente gestructureerde samenwerking, ingesteld bij artikel I-40, lid 6, en artikel III-213 van de Grondwet

DE HOGE VERDRAGSLUITENDE PARTIJEN

Gelet op artikel I-40, lid 6, en artikel III-213 van de Grondwet,

MEMOREREND dat de Europese Unie een gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid voert dat berust op convergentie van het optreden van de lidstaten,

MEMOREREND dat het gemeenschappelijk veiligheids- en defensiebeleid een integrerend deel van het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid is, dat het de Unie voorziet van een operationeel vermogen dat op civiele en militaire middelen steunt, en dat de Unie deze middelen kan gebruiken voor in artikel III-210 genoemde missies buiten het grondgebied van de Unie, zulks met het oog op handhaving van de vrede, conflictpreventie en versterking van de internationale veiligheid overeenkomstig de beginselen van het Handvest van de Verenigde Naties. Bij de uitvoering van deze taken wordt gebruik gemaakt van de door de lidstaten beschikbaar te stellen vermogens, volgens het beginsel van "dezelfde pool van strijdkrachten" (In het Engels: *single set of force*).

MEMOREREND dat het gemeenschappelijk veiligheids- en defensiebeleid van de Unie het specifieke karakter van het veiligheids- en defensiebeleid van bepaalde lidstaten onverlet laat;

MEMOREREND dat het gemeenschappelijk veiligheids- en defensiebeleid van de Unie de uit het Noord-Atlantisch Verdrag voortvloeiende verplichtingen van de lidstaten die van oordeel zijn dat hun gemeenschappelijke defensie gestalte krijgt in het kader van de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie, eerbiedigt en verenigbaar is met het in dat kader vastgestelde gemeenschappelijk veiligheids- en defensiebeleid;

IN DE OVERTUIGING dat een meer nadrukkelijke rol van de Unie op het gebied van veiligheid en defensie de vitaliteit van een hernieuwd Atlantisch bondgenootschap ten goede zal komen, in overeenstemming met de Berlijn Plus-regeling;

VASTBESLOTEN de Unie in staat te stellen haar verantwoordelijkheden in de internationale gemeenschap volledig op zich te nemen;

ERKENNEND dat de Verenigde Naties de hulp van de Unie kunnen inroepen met het oog op dringende uitvoering van de missies die uit hoofde van de hoofdstukken VI en VII van het Handvest van de Verenigde Naties worden ondernomen;

ERKENNEND dat de versterking van het veiligheids- en defensiebeleid van de lidstaten inspanningen op het gebied van vermogens zal vergen;

IN HET BEWUSTZIJN dat het aanbreken van een nieuwe fase in de ontwikkeling van het Europees veiligheids- en defensiebeleid vastberaden inspanningen zal vergen van de lidstaten die daartoe bereid zijn;

MEMOREREND hoezeer het van belang is dat de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie volledig bij de werkzaamheden van de permanente gestructureerde samenwerking wordt betrokken;

ZIJN HET EENS GEWORDEN over de onderstaande bepalingen, die aan de Grondwet worden gehecht:

Artikel 1

De in artikel I-40, lid 6, van de Grondwet bedoelde permanente gestructureerde samenwerking staat open voor alle lidstaten die met ingang van de datum van inwerkingtreding van het Verdrag tot vaststelling van een Grondwet voor Europa zich ertoe verbinden:

- a) intensiever te werken aan de ontwikkeling van hun defensievermogens, door hun nationale bijdragen te ontwikkelen en in voorkomend geval deel te nemen aan multinationale strijdkrachten, aan de voornaamste Europese programma's voor materieel en aan het werk van het Europees bureau voor de ontwikkeling van defensievermogens, onderzoek, aankopen en bewapening (hierna het "bureau" genoemd), en
- b) uiterlijk in 2007 in staat te zijn tot levering, hetzij op nationale basis hetzij als component van gezamenlijke taakgroepen, van specifiek voor de voorgenomen missies bestemde gevechtseenheden, die in tactisch opzicht als gevechtsformatie geconfigureerd zijn en voorzien zijn van ondersteuningselementen, transport en logistiek inbegrepen, en die in staat zijn binnen een termijn van 5 tot 30 dagen missies als bedoeld in artikel III-210 te ondernemen, in het bijzonder om gevolg te geven aan verzoeken van de Verenigde Naties, en die missies kunnen volhouden gedurende een initiële periode van 30 dagen, te verlengen tot ten minste 120 dagen.

Artikel 2

Teneinde te voldoen aan de in artikel 1 vermelde doelstellingen verbinden de lidstaten die deelnemen aan de permanente gestructureerde samenwerking, zich ertoe:

- a) vanaf de inwerkingtreding van het Verdrag tot vaststelling van een Grondwet voor Europa samen te werken met het oog op het halen van de overeengekomen streefcijfers betreffende de investeringsuitgaven voor militair materieel en die streefcijfers regelmatig opnieuw te bezien in het licht van het veiligheidsklimaat en de internationale verantwoordelijkheden van de Unie;
- b) hun defensie-instrumentarium in de mate van het mogelijke onderling af te stemmen, met name door de militaire behoeften op geharmoniseerde wijze te bepalen en, in voorkomend geval, door hun defensiemiddelen en defensievermogens te specialiseren, alsmede door samenwerking ten aanzien van opleiding en logistiek te stimuleren;
- c) concrete maatregelen te nemen om de beschikbaarheid, interoperabiliteit, flexibiliteit en inzetbaarheid van hun strijdkrachten te verbeteren, met name door gemeenschappelijke doelen voor het inzetten van strijdkrachten te bepalen, en daarbij eventueel hun nationale besluitvormingsprocedures opnieuw te bezien;
- d) samen te werken om ervoor te zorgen dat zij de nodige maatregelen nemen om, onder andere door multinationale benaderingen en onverminderd de verbintenissen dienaangaande in NAVO-verband, de in het kader van het vermogensontwikkelingsmechanisme geconstateerde leemten op te vullen;
- e) in voorkomend geval samen te werken bij de ontwikkeling van gemeenschappelijke of Europese programma's voor belangrijke uitrusting in het kader van het bureau.

Artikel 3

Het bureau draagt bij tot een regelmatige evaluatie van de bijdragen van de deelnemende lidstaten op het gebied van vermogens, in het bijzonder de bijdragen die worden geleverd volgens de met name op basis van artikel 2 vast te stellen criteria, en brengt daarover ten minste eenmaal per jaar verslag uit. De evaluatie kan dienen als uitgangspunt voor de aanbevelingen en besluiten van de Raad die worden vastgesteld overeenkomstig artikel III-213 van de Grondwet.

* * *

**BESLUITVORMING MET GEKVALIFICEERDE MEERDERHEID
OP HET GEBIED VAN HET GEMEENSCHAPPELIJK
BUITENLANDS EN VEILIGHEIDSBELEID**

Artikel III-201, lid 2

2. In afwijking van lid 1, besluit de Raad met gekwalificeerde meerderheid van stemmen:
- a) wanneer hij, op grond van een Europees besluit van de Europese Raad met betrekking tot de strategische belangen en doelstellingen van de Unie in de zin van artikel III-194, lid 1, een Europees besluit betreffende een optreden of een standpunt van de Unie vaststelt,
  - b) wanneer hij een Europees besluit betreffende een optreden of een standpunt van de Unie vaststelt op basis van een voorstel van de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie dat wordt voorgelegd naar aanleiding van een specifiek verzoek van de Europese Raad, op eigen initiatief of op initiatief van de minister aan de Raad van Ministers gericht;
  - c) wanneer hij een Europees besluit vaststelt ter uitvoering van een Europees besluit betreffende een optreden of een standpunt van de Unie;
  - d) wanneer hij een Europees besluit vaststelt houdende benoeming van een speciale vertegenwoordiger overeenkomstig artikel III-203.

Indien een lid van de Raad verklaart om essentiële, nader genoemde, redenen van nationaal beleid voornemens te zijn zich te verzetten tegen de vaststelling van een Europees besluit met de vereiste gekwalificeerde meerderheid van stemmen, wordt niet tot stemming overgegaan. De minister van Buitenlandse Zaken van de Unie tracht in nauw overleg met de betrokken lidstaat een aanvaardbare oplossing te bereiken. Indien dit niet tot resultaat leidt, kan de Raad met gekwalificeerde meerderheid van stemmen verlangen dat de aangelegenheid wordt voorgelegd aan de Europese Raad, die met eenparigheid van stemmen een Europees besluit vaststelt.

* * *

DE GEMEENSCHAPPELIJKE HANDELSPOLITIEK

Artikel III-217 (7)

1. De gemeenschappelijke handelspolitiek wordt gegrond op eenvormige beginselen, met name aangaande tariefwijzigingen, het sluiten van tarief- en handelsakkoorden betreffende handel in goederen en diensten, en de handelsaspecten van intellectuele eigendom, de directe buitenlandse investeringen, het eenvormig maken van liberalisatiemaatregelen, de uitvoerpolitiek alsmede de handelspolitieke beschermingsmaatregelen, waaronder de te nemen maatregelen in geval van dumping en subsidies. De gemeenschappelijke handelspolitiek wordt gevoerd in het kader van de beginselen en doelstellingen van het externe optreden van de Unie.
2. Bij Europese wet worden de maatregelen vastgesteld **die het kader aangeven waarin** de gemeenschappelijke handelspolitiek **wordt uitgevoerd**.
3. Bij de onderhandelingen over en sluiting van akkoorden met een of meer staten of internationale organisaties, zijn de bepalingen van artikel III-227 van toepassing, behoudens de bijzondere bepalingen van dit artikel.

De Europese Commissie doet aanbevelingen aan de Raad van Ministers, die haar machtigt de vereiste onderhandelingen te openen. De Raad en de Commissie zien erop toe dat die akkoorden verenigbaar zijn met het interne beleid en de interne voorschriften van de Unie.

De Commissie voert de onderhandelingen in overleg met een speciaal comité dat door de Raad is aangewezen om haar daarin bij te staan, en binnen het bestek van de richtsnoeren welke de Raad haar kan verstrekken. De Commissie brengt aan het speciaal comité en het Europees Parlement regelmatig verslag uit over de stand van de onderhandelingen.

4. Ten aanzien van de onderhandelingen over en de sluiting van de in lid 3 bedoelde akkoorden besluit de Raad met gekwalificeerde meerderheid van stemmen.

Ten aanzien van de onderhandelingen over en de sluiting van akkoorden betreffende de handel in diensten ~~waarbij personen zich verplaatsen~~, betreffende de handelsaspecten van intellectuele eigendom **en betreffende buitenlandse directe investeringen**, besluit de Raad met eenparigheid van stemmen voorzover het akkoord bepalingen bevat die met eenparigheid van stemmen worden vastgesteld wat interne voorschriften betreft.

De Raad besluit ook met eenparigheid van stemmen ten aanzien van de onderhandelingen over en de sluiting van akkoorden:

- a) betreffende de handel in culturele en audiovisuele diensten, indien deze akkoorden afbreuk dreigen te doen aan de verscheidenheid aan culturen en talen in de Unie;
- b) **betreffende sociale, onderwijs- en gezondheidsdiensten wanneer het gevaar bestaat dat zij de nationale organisatie van die diensten ernstig verstoren en afbreuk doen aan de taak van de lidstaten om die diensten te leveren.**

5. Op de onderhandelingen over en de sluiting van internationale akkoorden betreffende vervoer zijn de bepalingen van afdeling 7 van hoofdstuk III van titel III, alsmede artikel III-227, van toepassing.

6. De uitoefening van de bij dit artikel verleende bevoegdheden op het gebied van de handelspolitiek laat de afbakening van de bevoegdheden tussen de Unie en de lidstaten onverlet en leidt niet tot enige harmonisatie van de wettelijke of bestuursrechtelijke regelingen van de lidstaten voorzover de Grondwet een dergelijke harmonisatie uitsluit.

* * *

**SOCIALE CLAUSULE EN
SOCIALE DIALOOG**

Artikel III-2 bis (nieuw)

Bij de bepaling en uitvoering van de in dit deel bedoelde beleidsvormen en maatregelen houdt de Unie rekening met de vereisten in verband met de bevordering van een hoog niveau van werkgelegenheid, het waarborgen van een adequate sociale bescherming, de bestrijding van sociale uitsluiting alsmede een hoog niveau van opleiding, vorming en bescherming van de volksgezondheid.

Artikel I-47

De Europese Unie erkent en bevordert de rol van de sociale partners op het niveau van de Unie, en houdt daarbij rekening met de verschillen tussen de nationale stelsels; zij bevordert hun onderlinge dialoog, met inachtneming van hun autonomie. **De tripartiete sociale top voor groei en werkgelegenheid draagt bij tot de sociale dialoog.**

* * *

SOCIALE ZEKERHEID

Artikel III-21

1. Op het gebied van de sociale zekerheid worden bij Europese wet of kaderwet maatregelen vastgesteld om het vrije verkeer van werknemers tot stand te brengen, met name door een stelsel in te voeren waardoor het mogelijk is voor al dan niet in loondienst werkzame migrerende werknemers en hun rechthebbenden te waarborgen:

- a) dat, met het oog op het verkrijgen en het behoud van het recht op uitkeringen, alsmede voor de berekening daarvan, al die tijdvakken worden bijeengegeld welke door de verschillende nationale wetgevingen in aanmerking worden genomen,
- b) dat de uitkeringen aan personen die op het grondgebied van de lidstaten verblijven, worden betaald.

2. Wanneer een lid van de Raad van oordeel is dat een ontwerp van Europese wet of kaderwet zoals bedoeld in lid 1 afbreuk zou doen aan fundamentele aspecten van zijn sociale-zekerheidsstelsel, daaronder begrepen de werkingssfeer, de kosten en de financiële structuur ervan, of gevolgen zou hebben voor het financiële evenwicht van dat stelsel, kan hij verzoeken dat het ter bespreking wordt voorgelegd aan de Europese Raad. In dat geval wordt de in artikel III-302 bedoelde procedure opgeschort. Na bespreking wordt door de Europese Raad, binnen vier maanden na deze schorsing:

- a) het ontwerp terugverwezen naar de Raad, waardoor de schorsing van de in artikel III-302 bedoelde procedure beëindigd wordt, of
- b) de Commissie verzocht een nieuw ontwerp in te dienen; in dat geval wordt de aanvankelijk voorgestelde handeling geacht niet te zijn vastgesteld.

**Verklaring voor de slotakte
ad artikel III-21 en artikel III-168**

De Conferentie is van oordeel dat ingeval een op artikel III-168, lid 2, gebaseerd ontwerp van Europese wet of kaderwet afbreuk zou doen aan fundamentele aspecten van het sociale-zekerheidsstelsel van een lidstaat, daaronder begrepen de werkingssfeer, de kosten en de financiële structuur ervan, dan wel gevolgen zou hebben voor het financiële evenwicht van dat stelsel zoals bedoeld in artikel III-21, lid 2, er naar behoren rekening zal worden gehouden met de belangen van die lidstaat.

* * *

SOCIAAL BELEID

Verklaring voor de slotakte
ad artikel III-107

De Conferentie bevestigt dat de in artikel III-107 beschreven beleidsterreinen in essentie onder de bevoegdheid van de lidstaten vallen. De stimulerende en coördinerende maatregelen die overeenkomstig dit artikel op het niveau van de Unie moeten worden genomen, zijn van aanvullende aard. Zij hebben niet ten doel de nationale stelsels te harmoniseren, maar de samenwerking tussen de lidstaten te versterken. Zij laten de in elke lidstaat bestaande waarborgen en gebruiken in verband met de verantwoordelijkheid van de sociale partners onverlet.

Deze verklaring doet geen afbreuk aan de bepalingen van de Grondwet die de Unie bevoegdheid verlenen, daaronder begrepen in sociale zaken.

* * *

BELASTINGEN

Artikel III-62, lid 2

~~2. — Wanneer de Raad op voorstel van de Commissie met eenparigheid van stemmen constateert dat de in lid 1 bedoelde maatregelen de administratieve samenwerking of de bestrijding van belastingfraude en belastingontduiking betreffen en dat zij de belastingstelsels van de lidstaten onverlet laten, besluit hij in afwijking van lid 1 met gekwalificeerde meerderheid van stemmen wanneer hij de Europese wet of kaderwet houdende deze maatregelen vaststelt.~~

Artikel III-63

~~Wanneer de Raad met eenparigheid van stemmen en op voorstel van de Commissie besluit dat maatregelen inzake de vennootschapsbelasting betrekking hebben op administratieve samenwerking of de bestrijding van belastingfraude en belastingontduiking, stelt hij deze maatregelen bij Europese wet of kaderwet met gekwalificeerde meerderheid van stemmen vast, voorzover zij nodig zijn om de totstandbrenging of de werking van de interne markt zeker te stellen en concurrentievervalsingen te voorkomen.~~

~~De wet of kaderwet wordt na raadpleging van het Europees Parlement en van het Economisch en Sociaal Comité aangenomen.~~

* * *

**ECONOMISCHE, SOCIALE EN TERRITORIALE
SAMENHANG**

Artikel III-116

Teneinde de harmonische ontwikkeling van de Unie in haar geheel te bevorderen, ontwikkelt en vervolgt de Unie haar optreden ter versterking van de economische, sociale en territoriale samenhang.

De Unie stelt zich in het bijzonder ten doel de verschillen tussen de ontwikkelingsniveaus van de onderscheiden regio's en de achterstand van de minst begunstigde regio's te verkleinen.

Onder die regio's wordt bijzondere aandacht besteed aan de plattelandsgebieden, de regio's die een industriële overgang doormaken, en de regio's die ernstige en permanente natuurlijke of demografische belemmeringen ondervinden, zoals de meest noordelijke regio's met een zeer geringe bevolkingsdichtheid, alsmede insulaire, grensoverschrijdende en bergachtige regio's.

**Verklaring voor de slotakte
ad artikel III-116**

De Conferentie is van oordeel dat de verwijzing in artikel III-116 naar insulaire regio's ook betrekking kan hebben op gehele insulaire staten, mits deze aan de vereiste criteria voldoen.

Artikel III-56, lid 3, onder a)

3. Als verenigbaar met de interne markt kunnen worden beschouwd:
- a) steunmaatregelen ter bevordering van de economische ontwikkeling van regio's waar de levensstandaard abnormaal laag is of waar een ernstig gebrek aan werkgelegenheid heerst, **en van de ontwikkeling van de in artikel III-330 bedoelde regio's, rekening houdend met hun structurele, economische en sociale situatie.**

**Verklaring voor de slotakte
ad artikel III-56, lid 2, onder c)**

De Conferentie merkt op dat de bepalingen van artikel III-56, lid 2, onder c), worden uitgelegd in overeenstemming met de bestaande jurisprudentie van het Hof van Justitie betreffende de toepasselijkheid van de bepalingen op de steun die wordt toegekend aan bepaalde gebieden van de Bondsrepubliek Duitsland die gevolgen ondervinden van de vroegere deling van Duitsland.

* * *

VERVOER

Artikel III-134
(nieuw lid 3)

3. Bij de vaststelling van de in lid 2 bedoelde Europese wet of kaderwet wordt rekening gehouden met gevallen waarin de toepassing ervan ernstige gevolgen zou kunnen hebben voor de levensstandaard en de werkgelegenheid in bepaalde regio's, en voor de exploitatie van de vervoersfaciliteiten.

Verklaring voor de slotakte
ad artikel III-141

De Conferentie merkt op dat de bepalingen van artikel III-141 moeten worden toegepast in overeenstemming met de gangbare praktijk. De zinsnede "de maatregelen die noodzakelijk zijn om de economische nadelen welke door de deling van Duitsland zijn berokkend aan de economie van de door de deling getroffen streken in de Bondsrepubliek te compenseren" wordt uitgelegd in overeenstemming met de bestaande jurisprudentie van het Hof van Justitie.

* * *

ONDERZOEK EN TECHNOLOGISCHE ONTWIKKELING**Artikel III-146, lid 1**

1. **Het optreden van de Unie is erop gericht haar** wetenschappelijke en technologische grondslagen te versterken **door de totstandbrenging van een Europese onderzoekruimte waarbinnen onderzoekers, wetenschappelijke kennis en technologieën vrij circuleren**, tot de ontwikkeling van het concurrentievermogen van de Unie **en van haar industrie** bij te dragen en de onderzoekactiviteiten te bevorderen die uit hoofde van andere hoofdstukken van de Grondwet nodig worden geacht.

**Verklaring voor de slotakte
ad artikel III-146**

De Conferentie is het erover eens dat in het optreden van de Unie op het gebied van onderzoek en technologische ontwikkeling naar behoren rekening zal worden gehouden met de fundamentele oriëntaties en keuzen van het onderzoeksbeleid van de lidstaten.

Artikel III-149

1. Bij Europese wet wordt het meerjarenkaderprogramma vastgesteld waarin alle activiteiten **die door de Unie worden gefinancierd**, zijn opgenomen. Deze wet wordt vastgesteld na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité.

In het kaderprogramma:

- a) worden de wetenschappelijke en technologische doelstellingen die met de in artikel III-147 bedoelde activiteiten moeten worden verwezenlijkt, alsmede de daarmee samenhangende prioriteiten, vastgesteld;
- b) worden de grote lijnen van deze activiteiten aangegeven;
- c) worden het totale maximumbedrag van en gedetailleerde regels voor de financiële deelneming van de Unie aan het kaderprogramma, alsmede de onderscheiden deelbedragen voor elk van de voorgenomen activiteiten, vastgelegd.

2. *(ongewijzigd)*

3. **Bij Europese wet van de Raad worden de specifieke programma's vastgesteld ter uitvoering van het kaderprogramma** binnen iedere activiteit. In ieder specifiek programma worden de bepalingen voor de uitvoering ervan, de looptijd en de nodig geachte middelen vastgelegd. Het totaal van de in de specifieke programma's vastgelegde nodig geachte bedragen mag niet meer belopen dan het voor het kaderprogramma en voor iedere activiteit vastgelegde totale maximumbedrag. **Deze wet wordt vastgesteld na raadpleging van het Europees Parlement en van het Economisch en Sociaal Comité.**

4. **Ter aanvulling op de in het meerjarenkaderprogramma geplande activiteiten worden bij Europese wet de maatregelen vastgesteld die nodig zijn om de Europese onderzoeksruimte te realiseren. Deze wet wordt vastgesteld na raadpleging van het Economisch en Sociaal Comité.**

* * *

ENERGIE

Artikel I-13: De gedeeldebevoegdheidsgebieden

2. De gedeelde bevoegdheden van de Unie en de lidstaten betreffen de volgende hoofdgebieden:
- a) de interne markt;
  - b) het sociaal beleid, voor de in Deel III genoemde aspecten;
  - c) de economische, sociale en territoriale samenhang;
  - d) landbouw en visserij, met uitsluiting van de instandhouding van de biologische rijkdommen van de zee;
  - e) het milieu;
  - f) consumentenbescherming;
  - g) vervoer
  - h) trans-Europese netwerken;
  - i) energie;
  - j) de ruimte van vrijheid, veiligheid en recht;
  - k) gemeenschappelijke veiligheidsvraagstukken op het gebied van volksgezondheid, voor de in Deel III genoemde aspecten.

Artikel III-157

1. In het kader van de totstandbrenging van de interne markt en rekening houdend met de noodzaak het milieu in stand te houden en te verbeteren, is het beleid van de Unie op het gebied van energie erop gericht:

- a) de werking van de energiemarkt te waarborgen,
- b) de continuïteit van de energievoorziening in de Unie te waarborgen, en
- c) energie-efficiëntie, energiebesparing en de ontwikkeling van nieuwe en duurzame energie te stimuleren.

2. **Onverminderd de toepassing van andere bepalingen van de grondwet worden de in lid 1 genoemde doelstellingen verwezenlijkt met maatregelen die bij Europese wet of kaderwet worden vastgesteld.** De wet of kaderwet wordt aangenomen na raadpleging van het Comité van de Regio's en van het Economisch en Sociaal Comité.

Dergelijke wetten of kaderwetten zijn, onverminderd artikel III-130, lid 2, onder c), niet van invloed **op het recht van een lidstaat de voorwaarden voor de exploitatie van zijn energiebronnen te bepalen, op zijn keuze tussen verschillende energiebronnen of op de algemene structuur van zijn energievoorziening.**

Verklaring voor de slotakte
ad artikel III-157

De Conferentie is van oordeel dat artikel III-157 geenszins afbreuk doet aan het recht van de lidstaten om in de in artikel III-16 bedoelde omstandigheden de nodige voorzieningen te treffen om hun energievoorziening te garanderen.

* * *

VOLKSGEZONDHEID

Artikel III-179

1. Bij de bepaling en de uitvoering van het gehele beleid en optreden van de Unie wordt een hoog niveau van bescherming van de menselijke gezondheid verzekerd.

Het optreden van de Unie, dat een aanvulling vormt op het nationale beleid, is gericht op verbetering van de volksgezondheid, preventie van ziekten en aandoeningen bij de mens, en het wegnemen van bronnen van gevaar voor de lichamelijke en geestelijke gezondheid. Dit optreden omvat tevens:

- a) de bestrijding van grote bedreigingen van de gezondheid, door het bevorderen van onderzoek naar de oorzaken, de overdracht en de preventie daarvan, alsmede door het bevorderen van gezondheidsvoorlichting en gezondheidsonderwijs;
- b) **de controle van, de alarmering bij en de bestrijding van ernstige grensoverschrijdende bedreigingen van de gezondheid.**

De Unie vult het optreden van de lidstaten ter vermindering van de schade aan de gezondheid door drugsgebruik, met inbegrip van voorlichting en preventie, aan.

2. De Unie moedigt samenwerking tussen de lidstaten op de in dit artikel bedoelde gebieden aan en steunt zo nodig hun optreden. **Zij moedigt in het bijzonder samenwerking tussen de lidstaten aan die gericht is op de verbetering van de complementariteit van hun gezondheidsdiensten in de grensoverschrijdende regio's.**

De lidstaten coördineren in samenspraak met de Commissie hun beleid en programma's op de in lid 1 bedoelde gebieden. De Commissie kan, in nauw contact met de lidstaten, elk initiatief nemen dat dienstig is om deze coördinatie te bevorderen, met name initiatieven om richtsnoeren en indicatoren vast te stellen, de uitwisseling van beste praktijken te regelen en de nodige elementen met het oog op periodieke controle en evaluatie te verzamelen. Het Europees Parlement wordt volledig op de hoogte gehouden.

3. De Unie en de lidstaten bevorderen de samenwerking met derde landen en met de voor volksgezondheid bevoegde internationale organisaties.

4. In afwijking van de artikelen I-11, lid 5, en I-16, onder a), en overeenkomstig artikel I-13, lid 2, onder k), wordt bij Europese wet of kaderwet bijgedragen tot de verwezenlijking van de doelstellingen van dit artikel, en wel door het treffen van de volgende maatregelen om gemeenschappelijke veiligheidsrisico's het hoofd te bieden:

- a) maatregelen waarbij hoge kwaliteits- en veiligheidseisen worden gesteld aan organen en stoffen van menselijke oorsprong, bloed en bloederivaten; deze maatregelen beletten niet dat een lidstaat maatregelen voor een hogere graad van bescherming handhaaft of treft;

- b) maatregelen op veterinair en fytosanitair gebied die rechtstreeks gericht zijn op de bescherming van de volksgezondheid;
- c) **maatregelen waarbij hoge kwaliteits- en veiligheidseisen worden gesteld aan medische producten en medische hulpmiddelen;**
- d) **maatregelen betreffende de controle van, de vroegtijdige alarmering bij en de bestrijding van ernstige grensoverschrijdende bedreigingen van de gezondheid.**

De Europese wet of kaderwet wordt vastgesteld na raadpleging van het Comité van de Regio's en van het Economisch en Sociaal Comité.

5. Bij Europese wet of kaderwet kunnen ook stimuleringsmaatregelen worden vastgelegd die gericht zijn op de bescherming en de verbetering van de menselijke gezondheid en met name de bestrijding van grote grensoverschrijdende bedreigingen van de gezondheid, **alsook maatregelen die rechtstreeks verband houden met de bescherming van de volksgezondheid ter zake van tabak en misbruik van alcohol**, met uitzondering van enige harmonisatie van de wettelijke of bestuursrechtelijke regelingen van de lidstaten. De wet of kaderwet wordt vastgesteld na raadpleging van het Comité van de Regio's en van het Economisch en Sociaal Comité.

6. *(ongewijzigd)*

7. Het optreden van de Unie eerbiedigt de verantwoordelijkheden van de lidstaten **met betrekking tot de bepaling van hun gezondheidsbeleid, alsmede de organisatie en de verstrekking van gezondheidsdiensten en geneeskundige verzorging. De verantwoordelijkheden van de lidstaten omvatten het beheer van gezondheidsdiensten en geneeskundige verzorging, alsmede de allocatie van de daaraan toegewezen middelen.** De in lid 4, onder a), bedoelde maatregelen doen geen afbreuk aan de nationale voorschriften inzake donatie en geneeskundig gebruik van organen en bloed.

* * *

SPORT

Artikel III-182

1. De Unie draagt bij tot de ontwikkeling van hoogwaardig onderwijs door samenwerking tussen de lidstaten aan te moedigen en zo nodig hun activiteiten te ondersteunen en aan te vullen. Zij eerbiedigt ten volle de verantwoordelijkheid van de lidstaten voor de inhoud van het onderwijs en de opzet van het onderwijsstelsel en van hun verscheidenheid van cultuur en taal.

De Unie draagt bij tot de bevordering van de sport in haar Europese dimensie, **rekening houdend met haar specifieke kenmerken, haar op vrijwilligerswerk berustende structuren en haar sociale en educatieve functie.**

2. Het optreden van de Unie is erop gericht:

- a) de Europese dimensie in het onderwijs tot ontwikkeling te brengen, met name door onderricht in en verspreiding van de talen der lidstaten;
- b) de mobiliteit van studenten en docenten te bevorderen, mede door de academische erkenning van diploma's en studietijdvakken aan te moedigen;
- c) de samenwerking tussen onderwijsinstellingen te bevorderen;
- d) de uitwisseling te bevorderen van informatie en ervaring omtrent de gemeenschappelijke vraagstukken waarmee de onderwijsstelsels van de lidstaten worden geconfronteerd;
- e) de ontwikkeling van uitwisselingsprogramma's voor jongeren en jongerenwerkers te bevorderen en de participatie van jongeren aan het democratisch bestel van Europa aan te moedigen;
- f) de ontwikkeling van het onderwijs op afstand te stimuleren;
- g) de Europese dimensie van de sport te ontwikkelen, door de eerlijkheid **en de openheid van sport**competities en de samenwerking tussen **de verantwoordelijke** sportorganisaties te bevorderen, en door de fysieke en morele integriteit van sportlieden, met name jonge sporters, te beschermen.

3. De Unie en de lidstaten bevorderen de samenwerking met derde landen en met de voor onderwijs **en sport** bevoegde internationale organisaties, met name met de Raad van Europa.

4. *(ongewijzigd)*

* * *

TOERISME

Artikel I-16

De Unie is bevoegd om ondersteunend, coördinerend of aanvullend op te treden. De gebieden voor dat optreden zijn, wat hun Europese dimensie betreft:

- a) bescherming en verbetering van de volksgezondheid,
- b) industrie,
- c) cultuur,
- d) toerisme,**
- e) onderwijs, jongeren, sport en beroepsopleiding,
- f) civiele bescherming,
- g) administratieve samenwerking.

AFDELING 3 bis (nieuw)

TOERISME

Artikel III-181 bis
(nieuw)

- 1. De Unie zorgt voor aanvulling van het optreden van de lidstaten in de toerismesector, met name door bevordering van het concurrentievermogen van de ondernemingen van de Unie in die sector.**
- 2. In dit verband is het optreden van de Unie gericht op:**
  - a) de bevordering van een klimaat dat gunstig is voor de ontwikkeling van bedrijven in deze sector,**
  - b) de stimulering van de samenwerking tussen de lidstaten, met name door uitwisseling van goede praktijken.**
- 3. Bij Europese wet of kaderwet worden de specifieke maatregelen vastgesteld ter aanvulling van de acties die in de lidstaten worden ondernomen om de in dit artikel genoemde doelstellingen te verwezenlijken, met uitzondering van enige harmonisatie van de wettelijke of bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten.**

* * *

OVERZEESE GEBIEDSDELEN**Artikel IV-4, nieuw lid 7**

7. De Europese Raad kan op initiatief van de betrokken lidstaat een Europees besluit vaststellen tot wijziging van de status ten aanzien van de Unie van een Frans, Nederlands of Deens land of gebied als bedoeld in de leden 2 en 3. De Europese Raad besluit met eenparigheid van stemmen, na raadpleging van de Commissie.

**Verklaring voor de slotakte
ad artikel IV-4**

De Hoge Verdragsluitende Partijen komen overeen dat de Europese Raad krachtens artikel IV-4, lid 7, van de Grondwet een Europees besluit zal nemen om Mayotte ten opzichte van de Unie de status van ultraperifeergebied in de zin van artikel IV-4, lid 2, en artikel III-330 van de Grondwet te verlenen wanneer de Franse autoriteiten de Europese Raad en de Commissie mededelen dat de huidige evolutie in de interne status van het eiland daarvoor de ruimte biedt.

* * *

**PROTOCOL BETREFFENDE
DENEMARKEN**

Gewijzigd protocol nr. 5 betreffende de positie van Denemarken

DE HOGE VERDRAGSLUITENDE PARTIJEN

HERINNEREND aan het Besluit van de Staatshoofden en Regeringsleiders, in het kader van de Europese Raad in Edinburgh bijeen op 12 december 1992, met betrekking tot bepaalde problemen die Denemarken met betrekking tot het Verdrag betreffende de Europese Unie aan de orde heeft gesteld,

KENNIS GENOMEN HEBBEND van de positie van Denemarken met betrekking tot het burgerschap, de Economische en Monetaire Unie, het defensiebeleid en justitie en binnenlandse zaken zoals neergelegd in het besluit van Edinburgh,

ZICH BEWUST VAN HET FEIT dat de handhaving, in het kader van de Grondwet, van de wettelijke regeling die voortvloeit uit het besluit van Edinburgh de deelneming van Denemarken op belangrijke gebieden van samenwerking van de Unie aanzienlijk zal beperken, **en dat het in het belang van de Unie is de integriteit van het acquis op het gebied van vrijheid, veiligheid en recht te waarborgen,**

WENSEND om die reden een wettelijk kader vast te stellen dat Denemarken de mogelijkheid geeft deel te nemen aan de aanneming van maatregelen die voorgesteld worden uit hoofde van deel III, titel III, hoofdstuk IV van de Grondwet, en MET WAARDERING voor het voornemen van Denemarken om van die mogelijkheid gebruik te maken indien dat volgens de grondwettelijke bepalingen toegestaan is,

ER NOTA VAN NEMEND dat Denemarken de overige lidstaten niet zal beletten hun samenwerking verder te versterken met betrekking tot maatregelen die voor Denemarken niet bindend zijn,

INDACHTIG het Protocol tot opneming van het Schengenacquis in het kader van de Europese Unie,

ZIJN HET EENS GEWORDEN over de onderstaande bepalingen, die aan de Grondwet worden gehecht:

DEEL I

Artikel 1

Denemarken neemt niet deel aan de vaststelling door de Raad van overeenkomstig deel III, titel III, hoofdstuk IV, van de Grondwet voorgestelde maatregelen. Voor besluiten van de Raad die met eenparigheid van stemmen moeten worden aangenomen, is eenparigheid van de leden van de Raad vereist, met uitzondering van de vertegenwoordiger van de Regering van Denemarken. **Voor de toepassing van dit artikel wordt onder gekwalificeerde meerderheid verstaan de meerderheid van de leden van de Raad die de deelnemende lidstaten vertegenwoordigen, welke meerderheid ten minste drievijfde uitmaakt van de totale bevolking van de deelnemende lidstaten¹.**

Artikel 2

De bepalingen van deel III, titel III, hoofdstuk IV, van de Grondwet, de overeenkomstig dat hoofdstuk aangenomen maatregelen, de bepalingen in door de Unie overeenkomstig dat hoofdstuk gesloten internationale overeenkomsten en de beslissingen van het Hof van Justitie van de Europese Unie ter uitlegging van deze bepalingen of maatregelen zijn niet bindend voor, noch van toepassing in Denemarken; bedoelde bepalingen, maatregelen en beslissingen laten de bevoegdheden, rechten en verplichtingen van Denemarken onverlet; bedoelde bepalingen, maatregelen en beslissingen laten het op Denemarken van toepassing zijnde *acquis communautaire* en het *acquis* van de Unie onverlet en maken geen deel uit van de op Denemarken van toepassing zijnde wetgeving van de Unie.

Artikel 3

Voor Denemarken hebben de in artikel 1 bedoelde maatregelen geen andere financiële gevolgen dan de ermee gepaard gaande administratieve kosten voor de instellingen.

Artikel 4

1. Denemarken beslist binnen een termijn van zes maanden nadat er een maatregel ter uitwerking van het Schengenacquis uit hoofde van deel I van dit protocol, is vastgesteld, of het deze maatregel in zijn nationale wetgeving zal omzetten. Indien Denemarken daartoe besluit, wordt daarmee een verplichting volgens internationaal recht geschapen tussen Denemarken en de andere lidstaten die door die maatregel gebonden zijn.
2. Indien Denemarken beslist een maatregel van de Raad als bedoeld in lid 1 niet toe te passen, overwegen de lidstaten die **door die maatregel gebonden zijn en Denemarken** welke passende **stappen** moeten worden gedaan.
3. De rechten en plichten die vóór de inwerkingtreding van de Grondwet bestonden met betrekking tot het Schengenacquis, blijven voor Denemarken gelden.

---

¹ Deze zin moet worden aangepast aan de uiteindelijke tekst van artikel I-24 betreffende de definitie van gekwalificeerde meerderheid.

DEEL II

Artikel 5

Wat betreft de maatregelen die door de Raad worden vastgesteld uit hoofde van artikel I-40, artikel III-196, lid 1, en de artikelen III-210 tot en met III-215 van de Grondwet, neemt Denemarken niet deel aan de uitwerking en de uitvoering van besluiten en acties van de Unie die gevolgen hebben op defensiegebied. Daarom zal Denemarken niet deelnemen aan de vaststelling van die besluiten en acties. Denemarken zal de overige lidstaten niet beletten hun samenwerking op dit gebied verder te versterken. Denemarken is niet verplicht bij te dragen aan de financiering van operationele uitgaven in verband met dergelijke maatregelen, noch om militaire vermogens ter beschikking van de Unie te stellen.

DEEL III

Artikel 6

Dit protocol is ook van toepassing op de maatregelen die van kracht blijven uit hoofde van artikel IV-3 van de Grondwet en die vóór de inwerkingtreding van de Grondwet vielen onder het Protocol betreffende de positie van Denemarken gehecht aan het Verdrag betreffende de Europese Unie en aan het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap.

Artikel 7

De artikelen 1, 2 en 3 zijn niet van toepassing op maatregelen tot bepaling van de derde landen waarvan de onderdanen bij overschrijding van de buitengrenzen van de lidstaten in het bezit moeten zijn van een visum of op maatregelen betreffende een uniform visummodel.

DEEL IV

Artikel 8

Denemarken kan te allen tijde overeenkomstig zijn grondwettelijke bepalingen de andere lidstaten mededelen dat het niet langer een beroep wenst te doen op dit Protocol in zijn geheel of op gedeelten ervan. In dat geval zal Denemarken alle geldende desbetreffende maatregelen die in het kader van de Unie zijn genomen, volledig toepassen.

Artikel 9

1. Denemarken kan te allen tijde, onverminderd artikel 8, overeenkomstig zijn grondwettelijke bepalingen de andere lidstaten ervan in kennis stellen dat deel I van dit protocol met ingang van de eerste dag van de maand volgend op de kennisgeving, bestaat uit de bepalingen van de bijlage bij dit protocol.
2. Zes maanden nadat die kennisgeving van kracht is geworden, worden het volledige Schengen-acquis en alle maatregelen die genomen zijn om dat acquis te ontwikkelen, die tot dan ten aanzien van Denemarken bindend waren als verplichtingen krachtens het internationaal recht, voor Denemarken bindend als wetgeving van de Unie.

Bijlage bij het Protocol

Artikel 1

Onder voorbehoud van artikel 3 neemt Denemarken niet deel aan de vaststelling door de Raad van maatregelen overeenkomstig deel III, titel III, hoofdstuk IV, van de Grondwet. Voor besluiten van de Raad die met eenparigheid van stemmen moeten worden aangenomen, is eenparigheid van de leden van de Raad vereist, met uitzondering van de vertegenwoordiger van de Regering van Denemarken. **Voor de toepassing van dit artikel wordt onder gekwalificeerde meerderheid verstaan de meerderheid van de leden van de Raad die de deelnemende lidstaten vertegenwoordigen, welke meerderheid ten minste drievijfde uitmaakt van de totale bevolking van de deelnemende lidstaten¹.**

Artikel 2

Ingevolge artikel 1 en onder voorbehoud van de artikelen 3, 4 en 6 zijn de bepalingen van deel III, titel III, hoofdstuk IV, van de Grondwet, de overeenkomstig dat hoofdstuk aangenomen maatregelen, de bepalingen in door de Unie overeenkomstig dat hoofdstuk gesloten internationale overeenkomsten en de beslissingen van het Hof van Justitie van de Europese Unie ter uitlegging van die bepalingen of maatregelen niet bindend voor, noch van toepassing in Denemarken; bedoelde bepalingen, maatregelen en beslissingen laten de bevoegdheden, rechten en verplichtingen van Denemarken onverlet; bedoelde bepalingen, maatregelen en beslissingen laten het op Denemarken van toepassing zijnde *acquis communautaire* en het *acquis* van de Unie onverlet en maken geen deel uit van de op Denemarken van toepassing zijnde wetgeving van de Unie.

Artikel 3

1. Binnen een termijn van drie maanden na de indiening van een voorstel of een initiatief bij de Raad overeenkomstig deel III, titel III, hoofdstuk IV, van de Grondwet kan Denemarken de voorzitter van de Raad er schriftelijk van in kennis stellen dat het wenst deel te nemen aan de vaststelling en de toepassing van de voorgestelde maatregel, waarna deze staat daartoe gerechtigd is.

2. Indien na een redelijke termijn een maatregel als bedoeld in lid 1 niet met deelneming van Denemarken kan worden vastgesteld, kan de Raad die maatregel overeenkomstig artikel 1 vaststellen zonder deelneming van Denemarken. In dat geval is artikel 2 van toepassing.

Artikel 4

Na de vaststelling van een maatregel overeenkomstig deel III, titel III, hoofdstuk IV, van de Grondwet kan Denemarken de Raad en de Commissie er te allen tijde van in kennis stellen dat het die maatregel aanvaardt. In dat geval is de procedure van artikel III-326, lid 1, van de Grondwet *mutatis mutandis* van toepassing.

---

¹ Deze zin moet worden aangepast aan de uiteindelijke tekst van artikel I-24 betreffende de definitie van gekwalificeerde meerderheid.

Artikel 5

1. De in artikel 4 bedoelde kennisgeving vindt uiterlijk zes maanden na de definitieve vaststelling van een maatregel plaats, indien die maatregel een uitwerking van het Schengenacquis inhoudt. Indien Denemarken aangaande die maatregelen de in de artikelen 3 en 4 bedoelde kennisgeving nalaat, overwegen de lidstaten die **door die maatregelen gebonden zijn en Denemarken** welke passende **stappen** moeten worden gedaan.

2. Een kennisgeving overeenkomstig artikel 3 of artikel 4 met betrekking tot maatregelen die een uitwerking van het Schengenacquis inhouden, wordt onherroepelijk geacht een kennisgeving overeenkomstig artikel 3 te zijn wanneer het verdere voorstellen of initiatieven betreft die een uitwerking van die maatregel inhouden, voorzover de voorstellen en initiatieven een uitwerking van het Schengenacquis inhouden.

Artikel 6

Indien Denemarken, in gevallen als bedoeld in dit deel, gebonden is door een door de Raad overeenkomstig deel III, titel III, hoofdstuk IV, van de Grondwet vastgestelde maatregel, zijn de desbetreffende bepalingen van de Grondwet in verband met die maatregel van toepassing op Denemarken.

Artikel 7

Indien Denemarken niet gebonden is door een overeenkomstig deel III, titel III, hoofdstuk IV, van de Grondwet vastgestelde maatregel, mag deze maatregel geen andere financiële gevolgen hebben dan de ermee gepaard gaande administratieve kosten voor de instellingen, tenzij de Raad na raadpleging van het Europees Parlement met eenparigheid van stemmen anders besluit.

o
o o

Verklaring voor de slotakte over het Protocol betreffende Denemarken

De Conferentie **neemt er nota van** dat Denemarken, met betrekking tot rechtshandelingen die de Raad alleen of gezamenlijk met het Europees Parlement moet vaststellen en die zowel bepalingen bevatten die wel op Denemarken van toepassing zijn als bepalingen die dat niet zijn omdat ze een rechtsgrondslag hebben waarop deel I van het Protocol betreffende Denemarken van toepassing is, verklaart dat het zijn stemrecht niet zal gebruiken om de vaststelling tegen te gaan van bepalingen die niet op Denemarken van toepassing zijn.

Voorts **neemt** de Conferentie **er nota van** dat Denemarken, op basis van de verklaring van de Conferentie over artikel I-42 en artikel III-231 van de Grondwet, verklaart dat de Deense deelneming aan optredens of rechtshandelingen overeenkomstig artikel I-42 en artikel III-231 zal geschieden overeenkomstig deel I en deel II van het Protocol betreffende de positie van Denemarken.

* * *

DIENSTEN VAN ALGEMEEN BELANG

Artikel III-6

Onverminderd de artikelen **I-5**, III-55, III-56 en III-136 en gezien de plaats die de diensten van algemeen economisch belang innemen als diensten waaraan eenieder in de Unie waarde hecht, alsook de rol die zij vervullen bij het bevorderen van sociale en territoriale samenhang van de Unie, dragen de Unie en de lidstaten er overeenkomstig hun onderscheiden bevoegdheden en binnen het toepassingsgebied van de Grondwet zorg voor dat deze diensten functioneren op basis van beginselen en onder de voorwaarden, met name economische en financiële, die hen in staat stellen hun taken te vervullen. Deze beginselen en voorwaarden worden bij Europese wet bepaald, **onverminderd de bevoegdheid van de lidstaten om, met inachtneming van de Grondwet, dergelijke diensten te verlenen, te laten verrichten en te financieren.**

* * *

DE KLEINE BUURSTATEN VAN DE UNIE

Verklaring voor de slotakte
ad artikel I-56

De Unie houdt rekening met de bijzondere situatie van de staten met een klein grondgebied die specifieke nabuurschapsbetrekkingen met haar onderhouden.

* * *

**TOETREDING VAN DE UNIE TOT HET EUROPEES
MENSENRECHTENVERDRAG**

Artikel I-7

1. *[ongewijzigd]*
2. De Unie **treedt toe** tot het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden. Deze toetreding laat de bevoegdheden van de Unie, zoals in de Grondwet bepaald, onverlet.
3. *[ongewijzigd]*

Artikel III-227, lid 8

8. Tijdens de gehele procedure besluit de Raad met gekwalificeerde meerderheid van stemmen.

Hij besluit met eenparigheid van stemmen wanneer het akkoord een gebied betreft waarop handelingen van de Unie met eenparigheid van stemmen worden vastgesteld, alsmede ten aanzien van de associatieovereenkomsten en de in artikel III-221 bedoelde overeenkomsten met de staten die kandidaat zijn voor toetreding.

Protocol betreffende artikel I-7, lid 2,
inzake de toetreding van de Unie tot het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten
van de mens

1. Het in artikel I-7, lid 2, van de Grondwet bedoelde akkoord betreffende de toetreding van de Unie tot het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens voorziet in de instandhouding van de specifieke kenmerken van de Unie en het recht van de Unie, met name wat betreft:

- de specifieke voorwaarden van de eventuele deelname van de Unie aan de controleinstanties van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens;
- de benodigde mechanismen om ervoor te zorgen dat door staten die geen lidstaat zijn ingeleide procedures en individuele beroepen correct tot de lidstaten en/of de Unie worden gericht, naargelang het geval.

2. Het in lid 1 bedoelde akkoord is van dien aard dat de toetreding de bevoegdheden van de Unie en die van haar instellingen onverlet laat. Het waarborgt tevens dat de situatie van de lidstaten ten aanzien van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens, en met name ten aanzien van de aan dat Verdrag gehechte protocollen, de door de lidstaten overeenkomstig artikel 15 van dat Verdrag genomen afwijkende maatregelen en de door de lidstaten overeenkomstig artikel 57 van dat Verdrag gemaakte voorbehouden geheel onverlet blijft.

3. Het in lid 1 bedoelde akkoord laat artikel III-281, lid 2, van de Grondwet geheel onverlet.

Verklaring voor de slotakte
ad artikel I-7, lid 2

De Conferentie is het er over eens dat bij de toetreding van de Unie tot het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens de specifieke kenmerken van het recht van de Unie intact moeten blijven. In dit verband neemt de Unie nota van het bestaan van een regelmatige dialoog tussen het Hof van Justitie van de Europese Unie en het Europese Hof voor de Rechten van de Mens; deze dialoog zou kunnen worden versterkt wanneer de Europese Unie toetreedt tot het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens.

* * *

**BEPALINGEN INZAKE DE INSTELLINGEN EN
ORGANEN VAN DE UNIE MET BETREKKING TOT
BULGARIJE EN ROEMENIË**

**Verklaring voor de slotakte betreffende het protocol
inzake de overgangsbepalingen betreffende de instellingen en organen van de Unie**

Op de conferenties over de toetreding van Roemenië en/of Bulgarije tot de Unie zullen de lidstaten het volgende standpunt innemen met betrekking tot de verdeling van de zetels in het Europees Parlement en de stemmenweging in de Europese Raad en de Raad.

1. Indien Roemenië en/of Bulgarije tot de Unie toetreden voordat het in artikel I-19, lid 2, van de Grondwet bedoelde besluit van de Europese Raad in werking treedt, worden de zetels in het Europees Parlement tijdens de zittingsperiode 2004-2009 als volgt verdeeld voor een Unie met 27 lidstaten.

LIDSTATEN	ZETELS IN HET EP
Duitsland	99
Verenigd Koninkrijk	78
Frankrijk	78
Italië	78
Spanje	54
Polen	54
Roemenië	35
Nederland	27
Griekenland	24
Tsjechische Republiek	24
België	24
Hongarije	24
Portugal	24
Zweden	19
Bulgarije	18
Oostenrijk	18
Slowakije	14
Denemarken	14
Finland	14
Ierland	13
Litouwen	13
Letland	9
Slovenië	7
Estland	6
Cyprus	6
Luxemburg	6
Malta	5
TOTAAL	785

Derhalve zal het toetredingsverdrag met de Unie, in afwijking van artikel I-19, lid 2, van de Grondwet, bepalen dat het aantal leden van het Europees Parlement gedurende de resterende zittingsperiode 2004-2009 tijdelijk meer kan bedragen dan 736.

2. In artikel 2 van het Protocol inzake de overgangsbepalingen betreffende de instellingen en de organen van de Unie zal het aantal stemmen van Roemenië en Bulgarije in de Europese Raad en in de Raad tot en met 31 oktober 2009 op 14 respectievelijk 10 worden vastgesteld.

3. **Bij iedere toetreding wordt de in het protocol inzake de overgangsbepalingen betreffende de instellingen en organen van de Unie bedoelde drempel berekend conform de bepalingen van artikel 2, lid 3, van het protocol.**

* * *

BESCHERMING EN WELZIJN VAN DIEREN

Artikel III-5 bis
(nieuwe tekst)

Bij het formuleren en uitvoeren van het beleid van de Unie op het gebied van landbouw, visserij, vervoer, interne markt, onderzoek en technologische ontwikkeling, en de ruimte houden de Unie en de lidstaten ten volle rekening met de vereisten van het welzijn van dieren als wezens met gevoel, onder eerbiediging van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen en de gebruiken van de lidstaten met betrekking tot met name godsdienstige rituelen, culturele tradities en regionaal erfgoed.

* * *

KAPITAAL- EN BETALINGSVERKEER

Artikel III-47, lid 4 (nieuw lid)

4. Bij ontstentenis van een Europese wet of kaderwet als bedoeld in artikel III-46, lid 3, kan de Commissie, of, bij ontstentenis van een besluit van de Commissie binnen drie maanden na de indiening van het verzoek door de betrokken lidstaat, de Raad, een Europees besluit vaststellen waarin wordt gestipuleerd dat door een lidstaat jegens een of meer derde landen genomen beperkende belastingmaatregelen verenigbaar worden geacht met de Grondwet, voorzover deze stroken met de doelstellingen van de Unie en verenigbaar zijn met de goede werking van de interne markt. De Raad besluit met eenparigheid van stemmen op verzoek van een lidstaat.

* * *

BEPERKENDE MAATREGELLEN

Artikel III-49

Indien zulks noodzakelijk is om de doelstellingen van artikel III-158 te verwezenlijken wat betreft de preventie en de bestrijding van terrorisme en **aanverwante activiteiten**, kan bij Europese wet een kader worden vastgesteld voor maatregelen met betrekking tot het kapitaal- en betalingsverkeer, zoals het bevriezen van tegoeden, financiële activa of economische baten die in het bezit zijn van, eigendom zijn van of gehouden worden door natuurlijke of rechtspersonen, groepen of entiteiten die niet onder staten ressorteren.

Op voorstel van de Commissie stelt de Raad Europese verordeningen of Europese besluiten vast ter uitvoering van de hierboven bedoelde wet.

De in dit artikel bedoelde handelingen bevatten de nodige bepalingen inzake wettelijke waarborgen.

Artikel III-224

1. Ingeval een Europees besluit dat op basis van hoofdstuk II van deze titel is vastgesteld, voorziet in de onderbreking of de gehele of gedeeltelijke beperking van de economische en financiële betrekkingen met een of meer derde landen, stelt de Raad op gezamenlijk voorstel van de minister van Buitenlandse Zaken en de Commissie met gekwalificeerde meerderheid van stemmen de nodige Europese verordeningen of besluiten vast. Hij stelt het Europees Parlement daarvan in kennis.

2. Ingeval een Europees besluit dat op basis van hoofdstuk II van deze titel is vastgesteld, daarin voorziet, kan de Raad volgens de procedure van lid 1 beperkende maatregelen vaststellen jegens natuurlijke of rechtspersonen, niet-statelijke groepen of staatsentiteiten.

3. De in dit artikel bedoelde handelingen bevatten de nodige bepalingen inzake wettelijke waarborgen.

**Verklaring voor de slotakte
ad artikelen III-49 en III-224**

De Conferentie memoreert dat de eerbiediging van de grondrechten en vrijheden met name inhoudt dat de nodige aandacht wordt geschonken aan de bescherming en de eerbiediging van het recht op eerlijke rechtsbedeling voor de betrokken personen of entiteiten. Daartoe moeten besluiten waarbij een persoon of entiteit aan beperkende maatregelen wordt onderworpen, op duidelijke en verschillende criteria gebaseerd zijn om een grondige rechterlijke toetsing te waarborgen. Deze criteria moeten zijn toegesneden op de specifieke kenmerken van de beperkende maatregel.

* * *

AUTHENTIEKE TEKSTEN EN VERTALINGEN

Artikel IV-10, nieuw lid 2

Dit Verdrag mag ook worden vertaald in andere talen die door de lidstaten zijn gekozen uit de talen die overeenkomstig hun grondwet op hun gehele grondgebied of een deel daarvan als officiële taal gelden. Van dergelijke vertalingen wordt door de betrokken lidstaten een gewaarmerkt afschrift nedergelegd in de archieven van de Raad.

**Verklaring voor de slotakte
ad artikel IV-10, lid 2)**

De Conferentie is van mening dat het maken van officiële vertalingen van het Verdrag in de in artikel IV-10, lid 2, bedoelde talen bijdraagt tot de verwezenlijking van de doelstelling van eerbiediging van de rijke verscheidenheid van culturen en talen van de Unie waarvan sprake is in artikel I-3, lid 3, van het Verdrag. In dit verband bevestigt de Conferentie de gehechtheid van de Unie aan de culturele diversiteit van Europa, alsmede dat zij bijzondere aandacht zal blijven schenken aan taalkundige verscheidenheid.

De Conferentie beveelt aan dat lidstaten die van de in artikel IV-10, lid 2, geboden mogelijkheid gebruik wensen te maken, binnen zes maanden na de datum van ondertekening van het Verdrag aan de Raad medelen in welke taal of talen het Verdrag zal worden vertaald.

* * *

**VEREENVOUDIGDE PROCEDURE VOOR DE HERZIENING
VAN DE GRONDWET**

**OVERGANG VAN EENPARIGHEID NAAR
GEKWALIFICEERDE MEERDERHEID EN VAN DE
BIJZONDERE WETGEVINGSPROCEDURE NAAR DE GEWONE
WETGEVINGSPROCEDURE**

**Artikel IV-7 bis¹
(*nieuw*)**

1. Indien deel III voorschrijft dat de Raad op een bepaald gebied of in een bepaald geval met eenparigheid van stemmen besluit, kan de Europese Raad bij Europees besluit bepalen dat de Raad op dat gebied of in dat geval met gekwalificeerde meerderheid van stemmen besluit.

Dit lid is niet van toepassing op besluiten die gevolgen hebben op militair of defensiegebied.

2. Indien deel III voorschrijft dat Europese wetten of Europese kaderwetten door de Raad volgens een bijzondere wetgevingsprocedure worden vastgesteld, kan de Europese Raad bij Europees besluit bepalen dat die wetten of kaderwetten volgens de gewone wetgevingsprocedure worden vastgesteld.

3. Ieder initiatief van de Europese Raad op grond van de leden 1 en 2 wordt aan de nationale parlementen van de lidstaten toegezonden. Indien binnen een termijn van zes maanden na die toezending door een nationaal parlement bezwaar wordt aangetekend, wordt het in de leden 1 en 2 bedoelde Europees besluit niet vastgesteld. Indien geen bezwaar wordt aangetekend, kan de Europese Raad het Europees besluit vaststellen.

Voor de vaststelling van de in de leden 1 en 2 bedoelde Europese besluiten, besluit de Europese Raad met eenparigheid van stemmen, na goedkeuring door het Europees Parlement, dat zich uitspreekt bij een meerderheid van stemmen van zijn leden.

**Artikel I-22 –Raad van Ministers
(*lid 4 geschrapt*)**

**Artikel I-33 –Wetgevingshandelingen
(*lid 4 geschrapt*)**

* * *

---

¹ Artikel IV-7 bis (duur) van document 50/03 wordt omgenummerd tot artikel IV-7 quater.

**VEREENVOUDIGDE PROCEDURES VOOR DE
HERZIENING VAN DE GRONDWET
WIJZIGING VAN HET INTERN BELEID**

**Artikel IV-7 ter
(*nieuw*)**

- 1. De regering van iedere lidstaat, het Europees Parlement en de Commissie kunnen de Europese Raad ontwerpen tot gehele of gedeeltelijke herziening van de bepalingen van titel III van deel III over het intern beleid van de Unie voorleggen.**
- 2. De Europese Raad kan een Europees besluit vaststellen houdende gehele of gedeeltelijke wijziging van de bepalingen van titel III van deel III. De Europese Raad besluit met eenparigheid van stemmen, na raadpleging van het Europees Parlement en van de Commissie, alsmede van de Europese Centrale Bank in geval van institutionele veranderingen op monetair gebied.**

Dit besluit treedt pas in werking nadat de lidstaten het overeenkomstig hun onderscheiden grondwettelijke bepalingen hebben goedgekeurd.

- 3. Het in lid 2 bedoelde Europees besluit kan geen uitbreiding van de bij dit Verdrag aan de Unie verleende bevoegdheden inhouden.**

* * *

NAUWERE SAMENWERKING

Artikel III-324, lid 1

1. Nauwere samenwerking staat open voor alle lidstaten op het moment waarop zij wordt aangegaan, mits de deelnemingsvoorwaarden worden nageleefd die bij het Europese machtigingsbesluit eventueel zijn vastgesteld. Deelneming is ook op ieder ander tijdstip mogelijk, mits, afgezien van de bovengenoemde eventuele voorwaarden, de in dit kader reeds vastgestelde handelingen worden nageleefd.

De Commissie en de lidstaten die aan een nauwere samenwerking deelnemen, zien erop toe dat de deelname van zo veel mogelijk lidstaten wordt **bevorderd**.

Artikel III-325, lid 2

2. De lidstaten die in het kader van het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid onderling een nauwere samenwerking wensen aan te gaan, richten een verzoek tot de Raad. Het verzoek wordt doorgezonden naar de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie, die advies uitbrengt over de samenhang van de voorgenomen nauwere samenwerking met het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid van de Unie, alsmede naar de Commissie, die advies uitbrengt over met name de samenhang van de voorgenomen nauwere samenwerking met het beleid van de Unie op andere gebieden. Het verzoek wordt ter informatie ook toegezonden aan het Europees Parlement.

De machtiging tot nauwere samenwerking wordt verleend bij een Europees besluit van de Raad, **die met eenparigheid van stemmen besluit**.

Artikel III-326, lid 2

2. Iedere lidstaat die wil deelnemen aan een bestaande nauwere samenwerking in het kader van het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid, stelt de Raad, de minister van Buitenlandse Zaken en de Commissie van dit voornemen op de hoogte.

De Raad bevestigt de deelname van de betrokken lidstaat, na de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie te hebben geraadpleegd en na in voorkomend geval te hebben geconstateerd, dat aan de voorwaarden tot deelname voldaan is. De Raad kan ook op voorstel van de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie de nodige overgangsbepalingen vaststellen voor de toepassing van de handelingen die al zijn vastgesteld in het kader van de nauwere samenwerking. Is de Raad evenwel van mening dat aan de voorwaarden voor deelname niet voldaan is, dan geeft hij aanwijzingen omtrent de te nemen maatregelen opdat aan deze voorwaarden wel wordt voldaan, en stelt hij een termijn vast waarbinnen hij de aanvraag tot deelname opnieuw in overweging zal nemen.

Voor de toepassing van dit lid besluit de Raad **met eenparigheid van stemmen en** overeenkomstig artikel I-43, lid 3.

Artikel III-328

1. Indien krachtens een bepaling van de Grondwet die in het kader van nauwere samenwerking kan worden toegepast, de Raad met eenparigheid van stemmen besluit, kan de Raad met eenparigheid van stemmen overeenkomstig het bepaalde in artikel I-43, lid 3, besluiten dat hij met gekwalificeerde meerderheid van stemmen zal besluiten.
2. Indien krachtens een bepaling van de Grondwet die in het kader van nauwere samenwerking kan worden toegepast, de Raad Europese wetten of kaderwetten volgens een bijzondere wetgevingsprocedure vaststelt, kan de Raad met eenparigheid van stemmen overeenkomstig het bepaalde in artikel I-43, lid 3, besluiten dat hij volgens de gewone wetgevingsprocedure zal besluiten. De Raad besluit na raadpleging van het Europees Parlement.
3. **De leden 1 en 2 zijn niet van toepassing op besluiten met consequenties op militair of defensiegebied.**

* * *

DIVERSEN

**A) DE GBVB-PROCEDURES EN DE PROCEDURES VAN DE ANDERE
ACTIVITEITSGEBIEDEN VAN DE UNIE LATEN ELKAAR ONVERLET****Artikel III-209**

De uitvoering van het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid laat de **toepassing onverlet van de procedures en de respectieve omvang van de bevoegdheden van de instellingen, waarin de Grondwet voorziet voor de uitoefening van de** in de artikelen I-12 tot en met I-14, en I-16 genoemde bevoegdheden **van de Unie**. Evenzo laat de uitvoering van de in deze artikelen genoemde beleidsonderdelen **de toepassing onverlet van de procedures en de respectieve omvang van de bevoegdheden van de instellingen, waarin de Grondwet voorziet voor de uitoefening van de bevoegdheden van de Unie op grond van dit hoofdstuk**.

**B) TOEGANG VAN HET PUBLIEK TOT DOCUMENTEN VAN DE EUROPESE
INVESTERINGSBANK****Artikel III-305, lid 1**

1. De instellingen, organen en instanties van de Unie verzekeren de transparantie van hun werkzaamheden en nemen krachtens artikel I-49 de specifieke bepalingen inzake de inzage van het publiek in documenten op in hun reglementen van orde. Wat het Hof van Justitie van de Europese Unie, de Europese Centrale Bank en **de Europese Investeringsbank** betreft, gelden artikel I-49, lid 3, **en het onderhavige artikel alleen voor** de uitoefening van hun administratieve taken.

C) STEMRECHT BIJ DE VERKIEZINGEN VAN HET EUROPEES PALEMENT

Artikel I-19

1. *[ongewijzigd]*

2. **Het Europees Parlement bestaat uit vertegenwoordigers van de burgers van de Unie. Hun aantal bedraagt niet meer dan zevenhonderdzesendertig.** De burgers zijn degressief evenredig vertegenwoordigd, met een minimum van vier leden per lidstaat.¹

Lang genoeg voor de verkiezingen voor het Europees Parlement in 2009, en vervolgens met het oog op volgende verkiezingen naar gelang van de behoefte, stelt de Europese Raad met eenparigheid van stemmen op initiatief van en na goedkeuring door het Europees Parlement een Europees besluit inzake de samenstelling van het Europees Parlement vast, met inachtneming van de in de voorgaande alinea vermelde beginselen.

2 bis. De leden van het Europees Parlement worden voor een periode van vijf jaar gekozen door middel van rechtstreekse, algemene, vrije en geheime verkiezingen.

3. *[ongewijzigd]*

D) ROL VAN DE NATIONALE PARLEMENTEN - PROTOCOLLEN OVER SUBSIDIARITEIT EN DE NATIONALE PARLEMENTEN

Protocol over subsidiariteit

Artikel 6

Ieder nationaal parlement heeft twee stemmen, die worden toegewezen op grond van het nationale parlementaire stelsel. In een nationaal parlementair stelsel met twee kamers heeft elk van de twee kamers een stem.

Protocol over de nationale parlementen

Artikel 8

Wanneer het nationale parlementaire stelsel niet uit één kamer bestaat, gelden de artikelen 1 tot met 7 voor de kamers waaruit het parlement bestaat.

---

¹ Deze laatste twee zinnen moeten misschien worden aangepast aan het resultaat van de IGC-discussie over de zetels van het Europees Parlement.

E) CONVERGENTIECRITERIA

Artikel III-92, lid 1

1. Ten minste om de twee jaar of op verzoek van een lidstaat die valt onder een derogatie, brengen de Commissie en de Europese Centrale Bank verslag uit aan de Raad over de vooruitgang die door de onder een derogatie vallende lidstaten is geboekt bij de nakoming van hun verplichtingen met het oog op de totstandbrenging van de economische en monetaire unie. Deze verslagen bevatten met name een onderzoek naar de verenigbaarheid van de nationale wetgeving van ieder van deze lidstaten, met inbegrip van de statuten van zijn nationale centrale bank, met de artikelen III-80 en III-81 en met de statuten van het Europees Stelsel van Centrale Banken en van de Europese Centrale Bank. In deze verslagen wordt ook nagegaan of een hoge mate van duurzame convergentie is bereikt, aan de hand van de mate waarin elk van deze lidstaten aan de volgende criteria voldoet:

- a) *[ongewijzigd]*
- b) *[ongewijzigd]*
- c) de inachtneming van de normale fluctuatiemarges van het wisselkoersmechanisme van het **Europees monetair stelsel**, gedurende ten minste twee jaar, zonder devaluatie van de munt ten opzichte van de euro;
- d) *[ongewijzigd]*

De vier in dit lid genoemde criteria en de perioden tijdens welke daaraan moet worden voldaan, worden nader bepaald in het protocol betreffende de convergentiecriteria van de Europese Centrale Bank. In de verslagen van de Commissie en van de Europese Centrale Bank wordt ook rekening gehouden met de resultaten van de integratie van de markten, de situatie en de ontwikkeling van de lopende rekeningen van de betalingsbalansen, en een onderzoek naar de ontwikkeling van de loonkosten per eenheid product en andere prijsindicatoren.

F) VASTSTELLING VAN DE DOOR HET HOF VAN JUSTITIE OPGELEGDE DWANGSOMMEN

Artikel III-267, lid 3

3. Wanneer de Commissie bij het Hof van Justitie van de Europese Unie beroep instelt op grond van artikel III-265 omdat zij van oordeel is dat de betrokken lidstaat zijn verplichting tot mededeling van voorschriften ter omzetting van een Europese kaderwet niet is nagekomen, kan de Commissie, indien zij dit passend acht, **aangeven wat haars inziens gezien de omstandigheden een redelijke hoogte is voor de door deze lidstaat te betalen forfaitaire som of dwangsom.**

Indien het Hof **de niet-nakoming vaststelt, kan het de betrokken lidstaat de betaling van een forfaitaire som of een dwangsom opleggen die niet hoger is dan de Commissie heeft aangegeven. De verplichting tot betaling gaat in op de door het Hof in zijn arrest bepaalde datum.**

G) SOLIDARITEITSCLAUSULE (ARTIKELEN I-42 EN III-231)

Artikel III-231

1. Indien een lidstaat getroffen wordt door een terroristische aanval, een natuurramp of een ramp ten gevolge van menselijk handelen, wordt hem door de andere lidstaten op verzoek van zijn politieke autoriteiten bijstand verleend. Te dien einde coördineren de lidstaten hun optreden in het kader van de Raad.

2. De toepassing door de Unie van de in artikel I-42 bedoelde solidariteitsclausule **wordt geregeld bij Europees besluit, door de Raad op gezamenlijk voorstel van de Commissie en van de minister van Buitenlandse Zaken van de Unie vastgesteld. Indien dit besluit consequenties heeft op defensiegebied besluit de Raad overeenkomstig artikel III-201, lid 1.** Het Europees Parlement wordt hiervan in kennis gesteld.

In het kader van dit **lid** en onverminderd artikel III-247 wordt de Raad bijgestaan door het Politiek en Veiligheidscomité met ondersteuning van de structuren die zijn ontwikkeld in het kader van het gemeenschappelijk veiligheids- en defensiebeleid, en door het comité van artikel III-162, welke comités hem in voorkomend geval gezamenlijke adviezen verstrekken.

3. Met het oog op een doeltreffend optreden van de Unie **en haar lidstaten** evalueert de Europese Raad regelmatig de dreigingen waarmee de Unie wordt geconfronteerd.

Verklaring voor de slotakte ad artikelen I-42 en III-231

Onverminderd de maatregelen die de Unie heeft vastgesteld om te voldoen aan haar solidariteitsverplichting jegens een lidstaat die getroffen wordt door een terroristische aanval, een natuurramp of een ramp ten gevolge van menselijk optreden, doen de bepalingen van artikel I-42 en artikel III-231 van de Grondwet geen afbreuk aan het recht van een andere lidstaat de geschiktste middelen te kiezen om aan zijn solidariteitsverplichting jegens die lidstaat te voldoen.

H) NATIONALE VEILIGHEID EN GEGEVENSBESCHERMING

Artikel I-5, lid 1

1. De Unie eerbiedigt de nationale identiteit van haar lidstaten, die besloten ligt in hun fundamentele politieke en grondwettelijke structuren, waaronder die voor regionaal en lokaal zelfbestuur. Zij eerbiedigt de essentiële staatsfuncties, met inbegrip van de verdediging van de territoriale integriteit, de handhaving van de openbare orde en de bescherming van de **nationale** veiligheid.

Artikel III-163

Dit hoofdstuk laat de uitoefening van de verantwoordelijkheid van de lidstaten voor de handhaving van de openbare orde en de bescherming van de binnenlandse veiligheid onverlet.

Artikel III-283

Bij de uitoefening van zijn taken in verband met de bepalingen in de afdelingen 4 en 5 van hoofdstuk IV van titel III betreffende de ruimte van vrijheid, veiligheid en rechtvaardigheid is het Hof van Justitie van de Europese Unie niet bevoegd de geldigheid of de evenredigheid na te gaan van operaties van de politie of van andere instanties van een lidstaat belast met wetshandhaving, of de uitoefening van de verantwoordelijkheden van de lidstaten ten aanzien van de handhaving van de openbare orde en de bescherming van de binnenlandse veiligheid.

Verklaring voor de slotakte ad artikel I-50

De Conferentie verklaart dat in alle gevallen waarin op grond van artikel I-50 aan te nemen regels inzake de bescherming van persoonsgegevens rechtstreekse gevolgen voor de nationale veiligheid hebben, naar behoren rekening moet worden gehouden met de specifieke kenmerken van elk geval. Hij memoreert dat de geldende wetgeving terzake (zie met name Richtlijn 95/46/EG) specifieke afwijkingen bevat.

I) TERUGTREKKING UIT DE UNIE - ONDERHANDELAAR

Artikel I-59, lid 2

2. De lidstaat die besluit zich terug te trekken, geeft kennis van zijn voornemen aan de Europese Raad. In het licht van de richtsnoeren van de Europese Raad sluit de Unie met deze staat een overeenkomst over de voorwaarden voor zijn terugtrekking, waarbij rekening wordt gehouden met het kader van de toekomstige betrekkingen van die staat met de Unie. **Over deze overeenkomst wordt overeenkomstig artikel III-227, lid 3, onderhandeld. De overeenkomst wordt** door de Raad met gekwalificeerde meerderheid van stemmen gesloten, na goedkeuring door het Europees Parlement.

J) BEKRACHTIGING VAN DE GRONDWET ¹

Verklaring voor de slotakte betreffende de bekrachtiging van het Verdrag tot vaststelling van een Grondwet voor Europa

De Conferentie neemt er akte van dat indien viervijfde van de lidstaten het verdrag tot vaststelling van een Grondwet **voor Europa** twee jaar na de ondertekening ervan hebben bekrachtigd en een of meer lidstaten moeilijkheden bij de bekrachtiging hebben ondervonden, de Europese Raad de kwestie bespreekt.

* * *

---

¹ Dit is een van de drie verklaringen die door de Europese Conventie aan de ontwerp-grondwet zijn gehecht. De andere twee staan in bijlagen 12 en 48.

VERKLARING VAN DE LIDSTATEN ¹

Verklaring van de Bondsrepubliek Duitsland, Ierland en de Republiek Oostenrijk

Duitsland, Ierland en Oostenrijk merken op dat de belangrijkste bepalingen van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie sinds de inwerkingtreding niet ingrijpend zijn gewijzigd en moeten worden geactualiseerd. Daarom steunen zij het idee van een zo spoedig mogelijk bijeen te roepen Conferentie van de vertegenwoordigers van de regeringen der lidstaten.

---

¹ Volledigheidshalve voegt het voorzitterschap deze verklaring toe. Andere lidstaten dienen desgewenst te kennen te geven dat zij zich daarbij willen aansluiten.